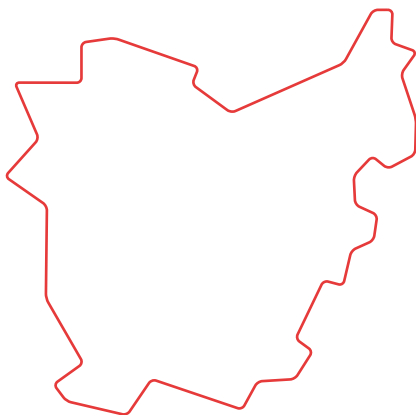
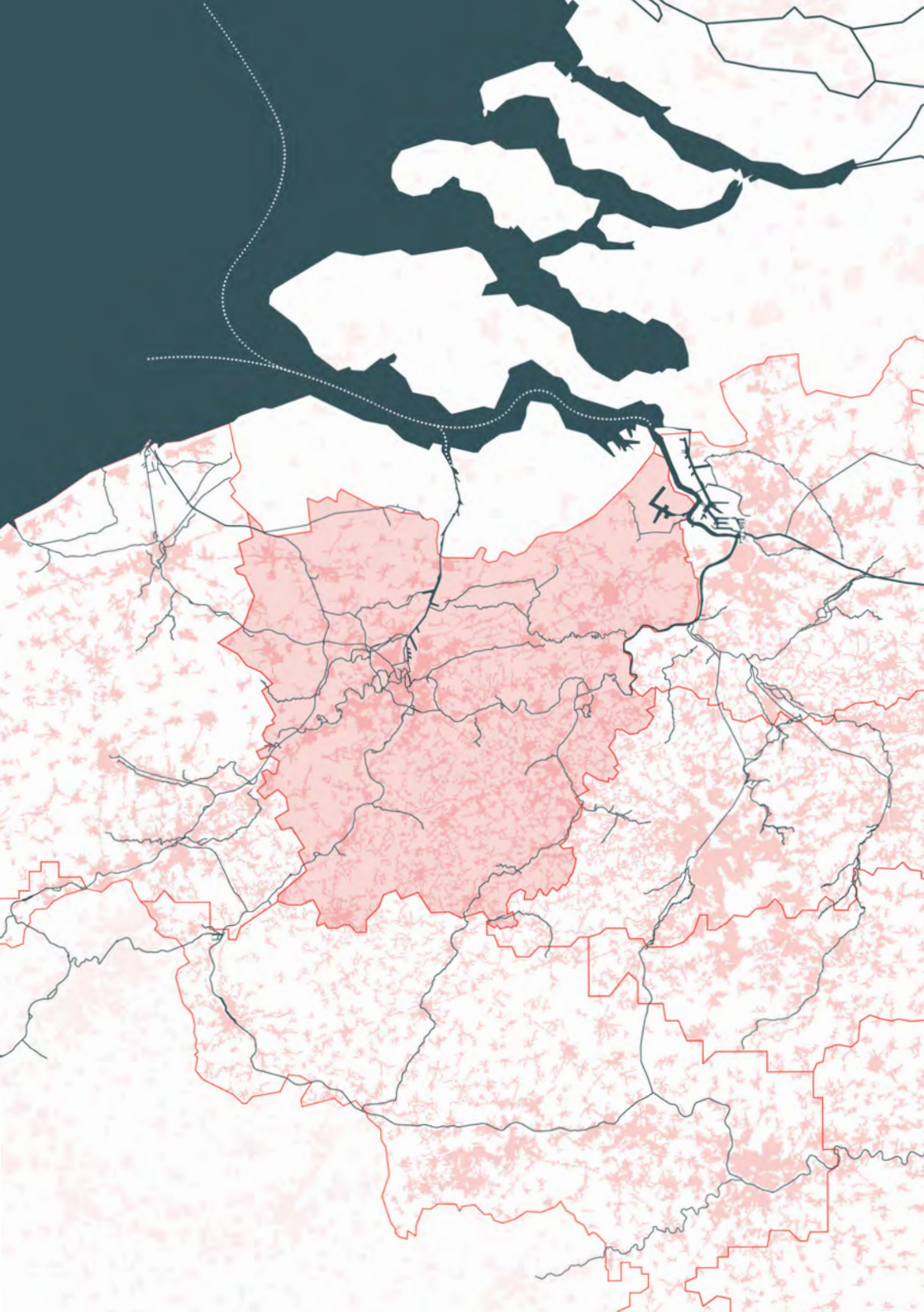

**Maak
Ruimte
voor
Oost-
Vlaanderen**

**20
50**

A map of Flanders, Belgium, with red and black outlines. The red outline follows the provincial border, and the black outline follows a regional or administrative boundary. The background is a light pinkish-red color with a faint map pattern.

Samen voor 2050

Onze dagelijkse activiteiten spelen zich af in de ruimte. Elke activiteit kiest zijn plek. De keuze van de ene heeft gevolgen voor anderen, zowel voor de ruimtelijke organisatie als het functioneren. De ruimte waarin we wonen, leven en werken is schaars en eindig. Daar staan we niet altijd bij stil.

In het ruimtelijk beleid werken we vanuit waarden die voor iedereen belangrijk zijn. Daarom willen we ruimte op een slimme manier inzetten om in 2050 een klimaatgezonde en kwalitatieve leefomgeving te hebben! Daarbij is er zowel op het vlak van wonen en open ruimte, maar ook inzake mobiliteit, energie en economie een ommekeer nodig. Het is belangrijk om die ommekeer samen te maken. Daarbij mogen we gerust ambitieus en innovatief zijn.

De Provincie Oost-Vlaanderen kiest voor een ruimtelijk beleid op lange termijn. Het beleidstraject situeert zich over verschillende legislaturen. Deze kernnota is de drager van dit beleid. Een leidraad naar 2050.

In deze kernnota verwoorden we de waarden en speerpunten die we met het ruimtelijk beleid op lange termijn nastreven. Die speerpunten werken we dan verder samen uit in thematische of gebiedsgerichte beleidskaders en actieplannen.

Geert Versnick,
gedeputeerde voor ruimtelijke planning

8 Waarden

4 Toetsingskader ruimtelijke principes

5 Vijf werkvelden

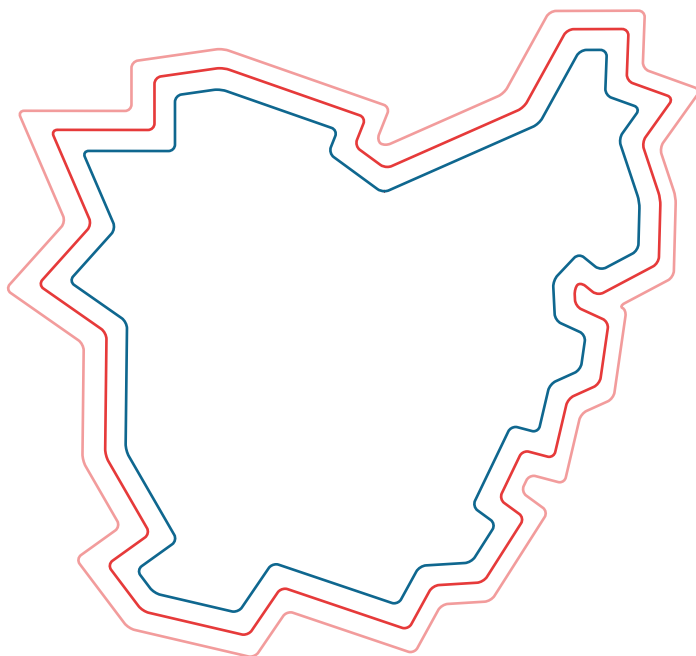
Onze samenleving wordt geconfronteerd met grote uitdagingen en nieuwe evoluties: klimaatverandering, globalisering, bevolkingsgroei en migratie, schaarse grondstoffen, het mobiliteits- en energievraagstuk, nieuwe technologieën, en ga zo maar door. Hoewel de thema's bijzonder divers zijn, hebben ze minstens één aspect gemeen: ze komen allemaal samen in de ruimte rondom ons. De kansen en uitdagingen die dat met zich meebrengt, worden met een aantal voorbeelden geïllustreerd op de volgende pagina's. Voor demografie is het beeld gebaseerd op reële prognoses.

 Deze kernnota ruimte is de basis voor het ruimtelijk beleid dat de Provincie in de komende jaren en tot 2050 wil voeren. De kernnota moet zowel het hoofd bieden aan huidige beleidsuitdagingen, als een goede gids zijn bij het aangaan van toekomstige uitdagingen en trends die vandaag nog niet gekend zijn. Om een grondig antwoord te formuleren, grijpt deze kernnota terug naar de essentie van het ruimtelijk beleid: het realiseren van fundamentele waarden. Het eerste deel van deze kernnota ruimte bundelt daarom **acht kernwaarden** waar de Provincie vanuit haar ruimtelijk beleid uitvoering aan wil geven.

 De acht kernwaarden hebben allen een doorwerking in de ruimte. Dit deel van de kernnota ruimte bevat **zeven illustraties** die het verband met alle waarden verduidelijken. Aan de hand van enkele voorbeelden wordt getoond hoe het ruimtelijk beleid kan bijdragen aan het invullen van de kernwaarden. De illustraties tonen mogelijke pistes die het beleid kan bewandelen. Uiteraard zijn er nog vele andere pistes denkbaar.

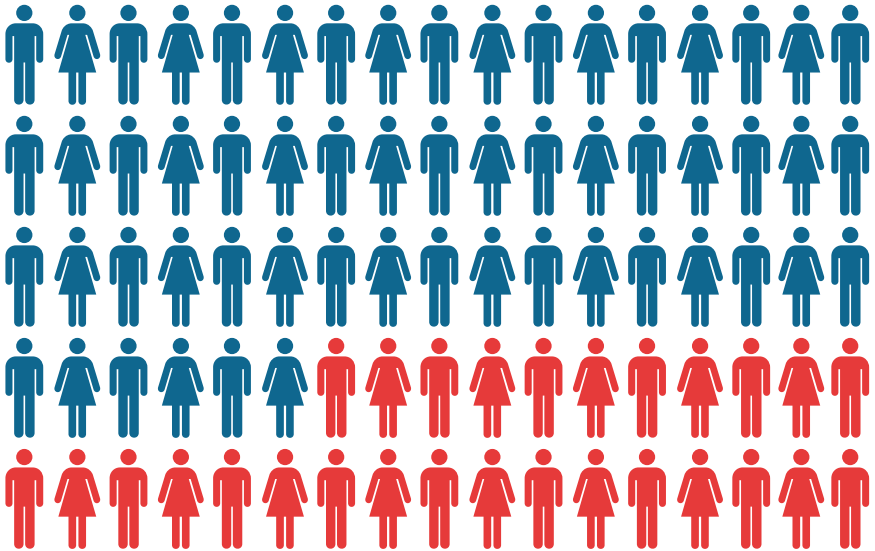
 In het tweede deel van deze kernnota worden **vier ruimtelijke principes** vooropgesteld die de waarden en illustraties omzetten in een concreet toetsingskader. Door dit toetsingskader te gebruiken bij alle ruimtelijke dossiers die op de tafel van de Provincie komen te liggen, is de doorwerking van de kernwaarden in het beleid gegarandeerd. Wanneer een project aan de vier ruimtelijke principes beantwoordt, komt het impliciet ook tegemoet aan de acht waarden. Vier voorbeeldsituaties verduidelijken de ruimtelijke doorwerking van deze principes. Ze zijn zo uitgewerkt dat ze typerend zijn voor de Oost-Vlaamse ruimte.

 De uitdaging voor dit vernieuwde ruimtelijk beleid start vandaag. In een laatste deel geeft de Provincie aan op welke manier ze de handschoen oppakt. **Vijf werkvelden** illustreren de manier van werken, de attitude die de Provincie zal aanhouden.

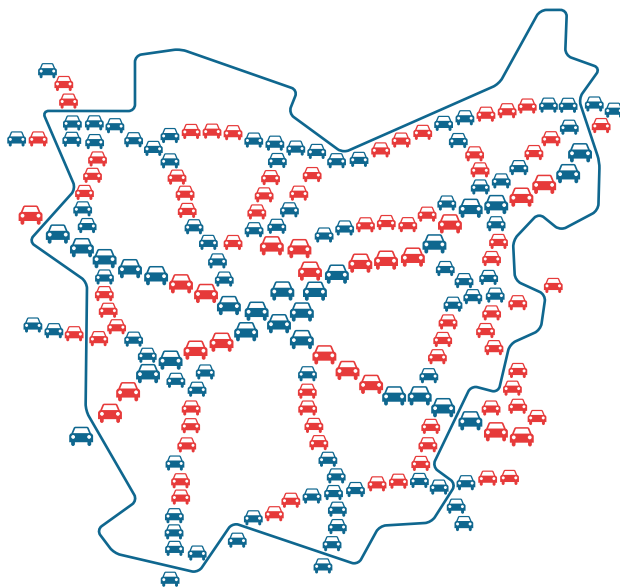

Bevolking. Tegen 2050 zal Oost-Vlaanderen 129.718 extra huishoudens tellen. Het aandeel jongeren en ouderen neemt sterk toe, het aandeel van de actieve bevolking daalt. De bevolking wordt een stuk diverser. Dit biedt kansen om niet zomaar méér woningen te bouwen, maar ook om nieuwe woonvormen te creëren.

2016

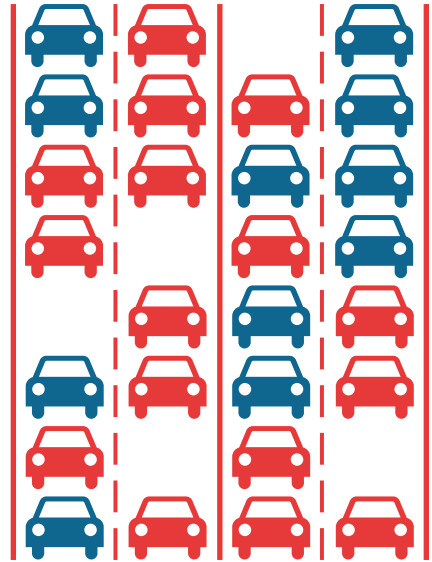
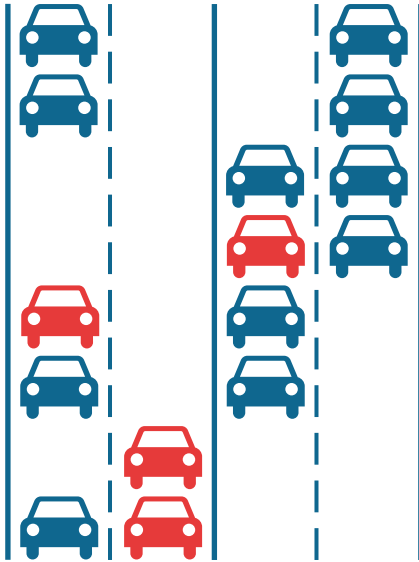

2050

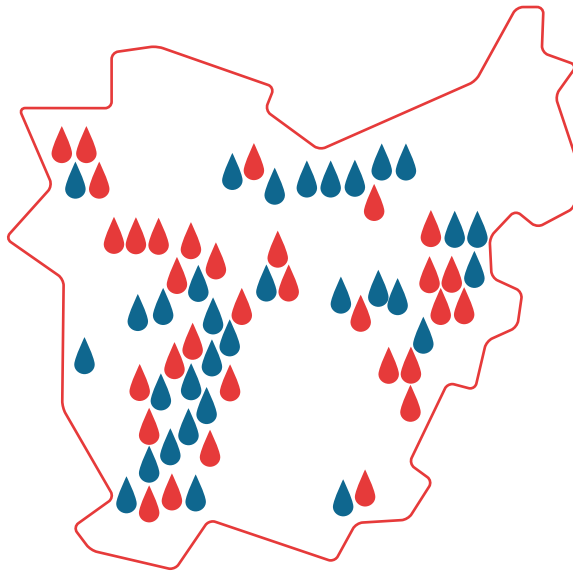

Mobiliteit. De mobiliteit in Oost-Vlaanderen boomt. De wegen raken oververzadigd. Iedereen is overtuigd van de noodzaak aan degelijke alternatieven. De doorbraak van de elektrische fiets toont aan dat de impact van alternatieven spectaculair kan zijn. Er liggen grote kansen om hier vanuit het ruimtelijk beleid op in te spelen.

2016

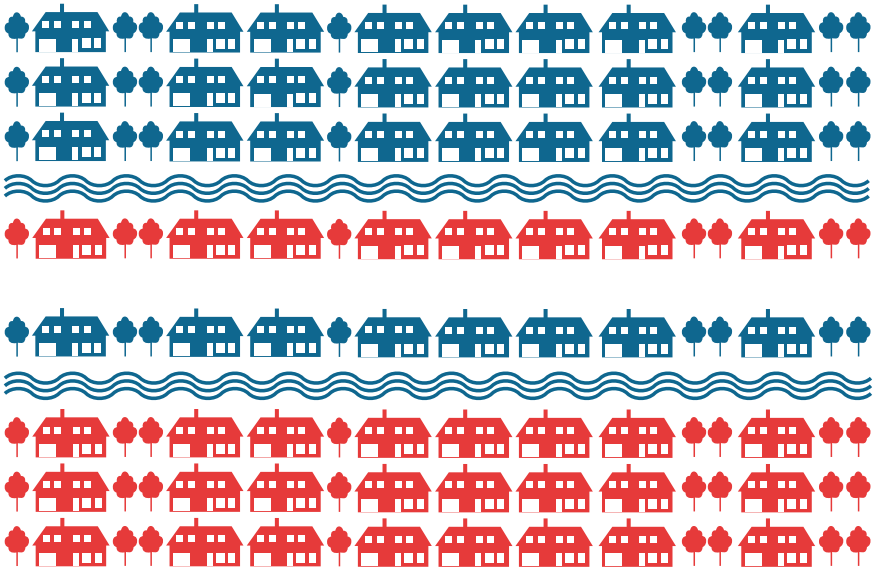

2050

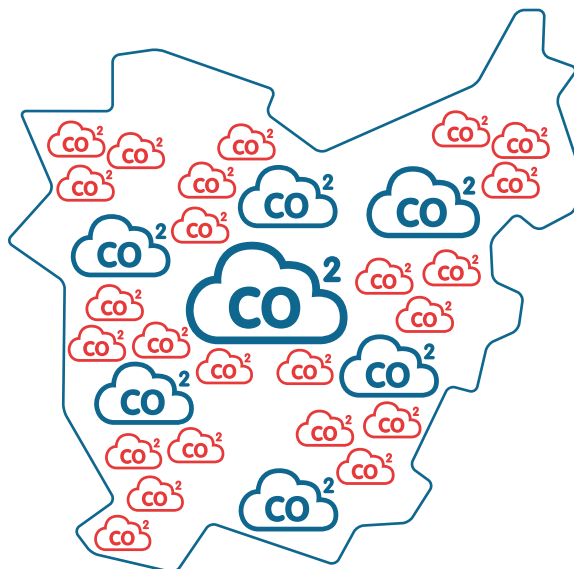

Wateroverlast en droogte. De klimaatverandering heeft een grote impact op de waterhuishouding. Het overstromingsrisico neemt toe en het grondwaterpeil daalt. Het bufferen van water is niet alleen een noodzaak, maar tegelijk ook een bijzonder grote opportuniteit om prachtige plekken te creëren die meerwaarde bieden op verschillende terreinen.

2016

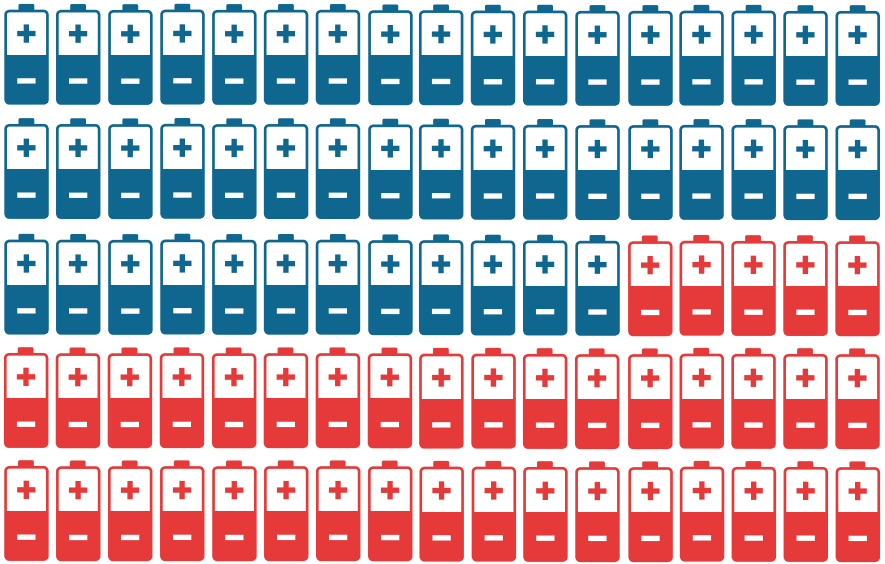

2050

Energie en klimaat. Het energielandschap ondergaat een grondige transitie van fossiele brandstoffen naar een hogere energie-efficiëntie en hernieuwbare energie. De ruimtelijke impact van dit nieuwe energielandschap is een stuk groter dan voorheen. Mits de nodige afstemming biedt deze transitie kansen om klimaatverandering tegen te gaan.

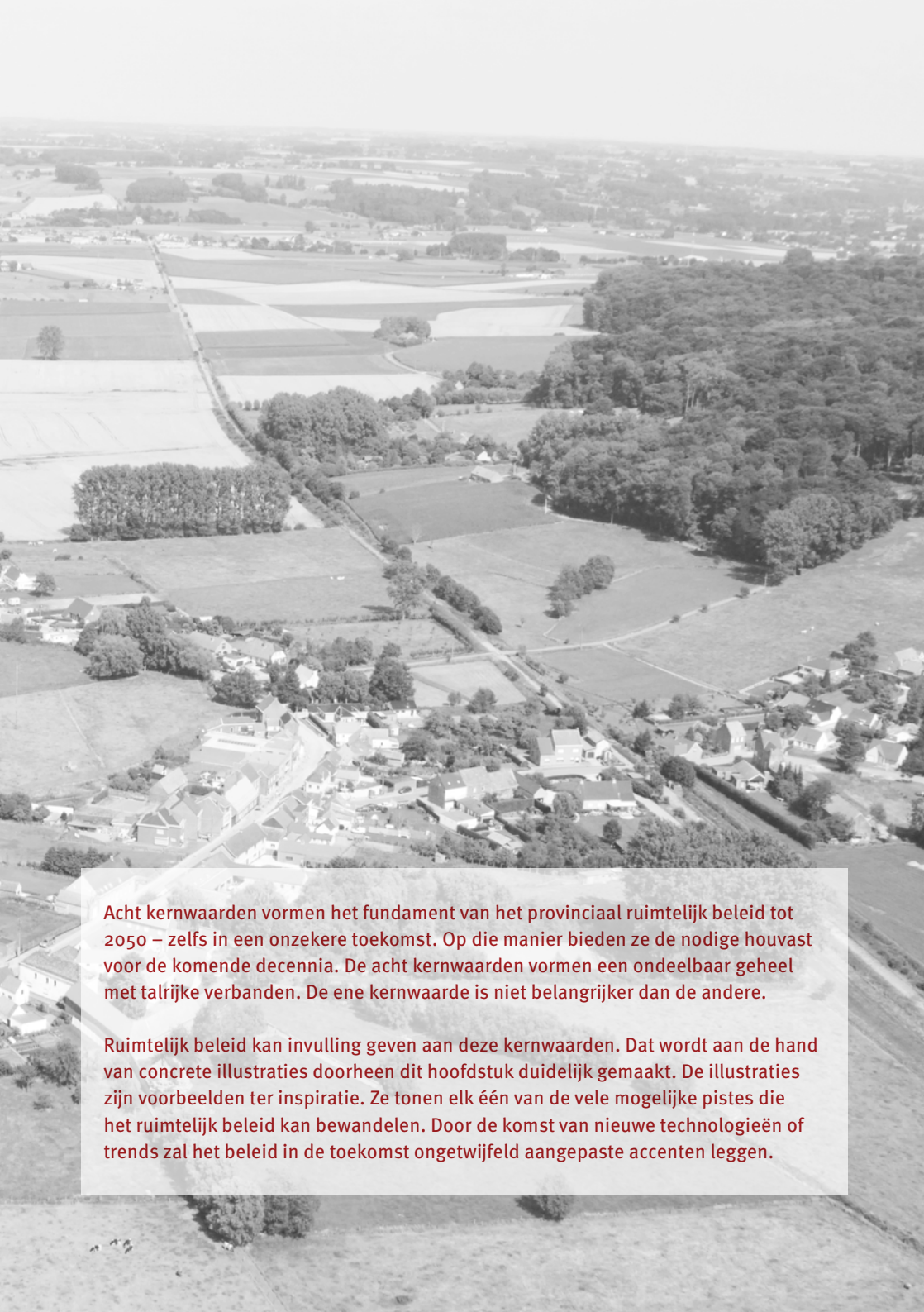
2016

2050

An aerial photograph of a town and surrounding fields, overlaid with a large red star. The star contains a forest scene. The text '8 Waarden en illustraties' is centered on the star.

8
Waarden
en
illustraties

Acht kernwaarden vormen het fundament van het provinciaal ruimtelijk beleid tot 2050 – zelfs in een onzekere toekomst. Op die manier bieden ze de nodige houvast voor de komende decennia. De acht kernwaarden vormen een ondeelbaar geheel met talrijke verbanden. De ene kernwaarde is niet belangrijker dan de andere.

Ruimtelijk beleid kan invulling geven aan deze kernwaarden. Dat wordt aan de hand van concrete illustraties doorheen dit hoofdstuk duidelijk gemaakt. De illustraties zijn voorbeelden ter inspiratie. Ze tonen elk één van de vele mogelijke pistes die het ruimtelijk beleid kan bewandelen. Door de komst van nieuwe technologieën of trends zal het beleid in de toekomst ongetwijfeld aangepaste accenten leggen.

Elke Oost-Vlaming verdient een gezonde en veilige ruimte om in te leven, op te groeien en ouder te worden, te wonen en te werken. Deze kernwaarde staat dan ook in essentie voor het voorkomen van bedreigingen en ziekte. Dit werkt in twee richtingen.

Enerzijds kan getracht worden de blootstelling aan overlast, hinder of gevaar te voorkomen, uit te schakelen of maximaal te beperken.

Anderzijds kunnen ruimtelijke ingrepen ook de levenskwaliteit, het veiligheidsgevoel en de mogelijkheden voor ontspanning en beweging actief verhogen.

Het ruimtelijk beleid kan mee invulling geven aan de kernwaarde gezondheid en veiligheid. Vele vormen van hinder, overlast en gevaar zijn te voorkomen door een slimme organisatie van de ruimte. Onder gezondheid en veiligheid wordt ook het voorzien van ruimte voor ontspanning en recreatie verstaan, het aanpakken en opvangen van klimaatverandering (overstromingen, droogte en hitte), en het verzorgen van het ecosysteem rondom ons. Daarvoor hebben we ruimte nodig.

Illustratie:

Veilige Fietssnelwegen

Om van Oost-Vlaanderen een gezonde, veilige en klimaatgezonde provincie te maken, zullen inwoners en bezoekers zich tegen 2050 anders moeten verplaatsen. Door meer duurzame verplaatsingen te voet, met de fiets, het openbaar of collectief vervoer kunnen grote stappen vooruit worden gezet. Deze evoluties dragen bij aan minder files, minder luchtvervuiling en minder geluidshinder. Ze kunnen bovendien ook leiden tot een betere en veiligere leefkwaliteit van de publieke ruimte. De opmars van de elektrische fiets toont vandaag het enorme potentieel dat nieuwe technologieën en ontwikkelingen te bieden hebben. Ook van zelfrijdende wagens, apps die gebruikers in plaats van voertuigen centraal plaatsen, of andere nog onbekende technologieën mogen we dit verwachten. Samen hertekenen ze de mobiliteit van 2050.

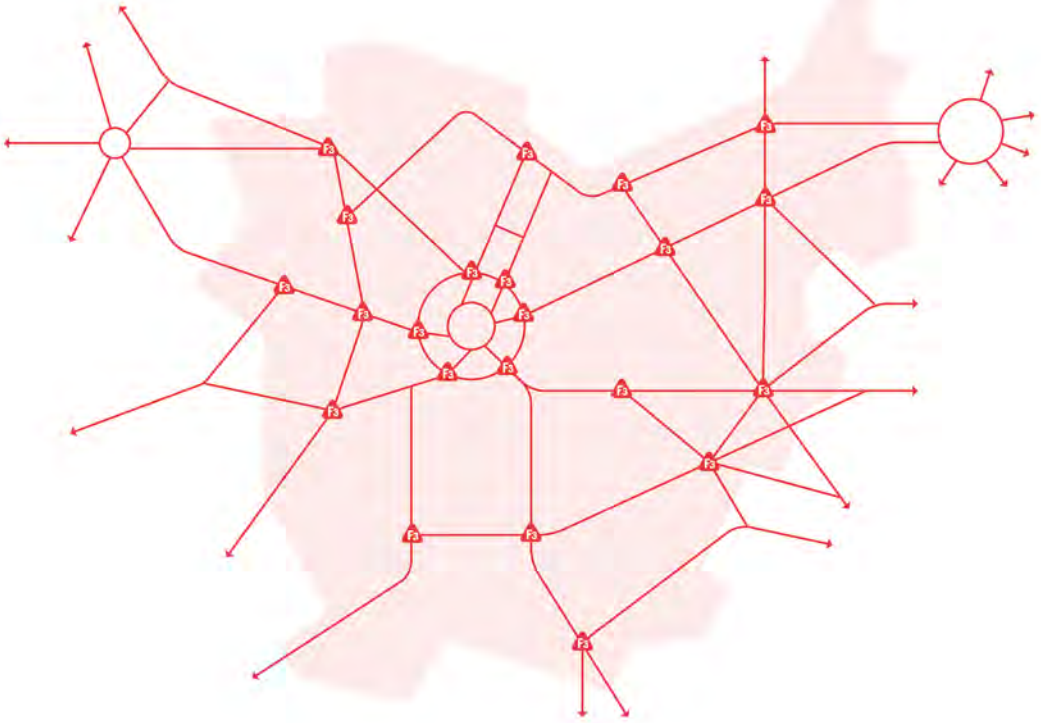
De doorbraak van zulke duurzame verplaatsingsmiddelen vraagt ook een ambitieus ruimtelijk beleid. Zo botst de spontane doorbraak van de elektrische fiets op beperkingen van de huidige fietsinfrastructuur. Eén van de ontbrekende schakels die op dit moment wordt verwezenlijkt, zijn fietssnelwegen: ruime, afgescheiden en dus veilige fietspaden die over middellange en lange afstand belangrijke plaatsen en functies efficiënt met elkaar verbinden. Ze zijn onontbeerlijk om het groeiend aantal (elektrische) fietsgebruikers op te vangen en om extra potentiële gebruikers te overtuigen.

 Gezondheid en veiligheid! (p.16)

 Klimaatgezond! (p.28)

 Autonomie en robuustheid! (p.40)

 Sociale cohesie en inclusie! (p.58)

Kwaliteit en comfort vinden we in een positieve beleving en een hoge verblijfswaarde van de ruimte rondom ons. Kwaliteit en comfort staan voor ‘het goede leven’. Oost-Vlaanderen heeft duidelijk heel wat kwaliteit: bereikbaarheid, aangename plekken om te vertoeven enzovoort. Het blijft een belangrijke uitdaging die kwaliteit sterk uit te spelen en toegankelijk te maken voor alle inwoners en bezoekers.

Het verschil tussen een ruimte die kwaliteit en comfort biedt, en een ruimte die dat niet doet, zit in de manier waarop alle activiteiten een plaats krijgen. Een maximale interactie tussen activiteiten, de bereikbaarheid ervan, en het evenwicht tussen alle ruimtegebruikers is cruciaal. Zo wordt de draagkracht van plekken niet overschreden. Kwaliteit en comfort gaat bijna letterlijk over ‘ruimte maken voor mensen’: groenzones om te ontspannen, plekken voor sport, publieke ruimtes om elkaar te ontmoeten of omgevingen met de nodige voorzieningen zoals onderwijs en handelszaken toegankelijk en dichtbij.

Illustratie:

Knooppunten

Door wonen, werken, dienstverlening, handel en ontspanning te concentreren op goed bereikbare plaatsen, kan het ruimtelijk beleid de verplaatsingsnood verkleinen. De uitbouw van zulke 'knooppunten' resulteert in bereikbaarheid van diensten, voorzieningen en activiteiten voor inwoners en gebruikers.

De Provincie Oost-Vlaanderen beschikt over een uitzonderlijk uitgebreid spoorwegennetwerk. Deze bestaande infrastructuur biedt grote potenties voor de uitbouw van een netwerk van hoogwaardig collectief vervoer. Dit spoorwegennetwerk is bovendien aanwezig in de stad, de stadsrand en op het platteland. Hierop kunnen andere verplaatsingssystemen aansluiten. De fietssnelwegen verbinden niet alleen woon- en werklocaties, maar knopen ook aan op deze stationslocaties. Hoogwaardige busverbindingen vervolledigen dit netwerk. Ze vullen de leemtes van het spoorwegennetwerk op en zorgen samen met de fietssnelwegen voor hoogwaardige opstapplaatsen in stad, stadsrand en zelfs het platteland. Cruciaal daarbij zijn een gegarandeerde doorstroming, een betere verknoping, een hogere frequentie en snelheid en een goede betaalbaarheid en toegankelijkheid.

Knooppunten zijn bovendien de beste locaties om functies te bundelen. De goede bereikbaarheid van de knooppunten garandeert immers ook een goede bereikbaarheid van alle functies die er geconcentreerd worden – in het bijzonder voor wie geen auto heeft of wil hebben, en óók voor de inwoners op het platteland. Op dat platteland biedt het knooppuntenbeleid een alternatief voor het dalend voorzieningenniveau en de stijgende vervoersarmoede.

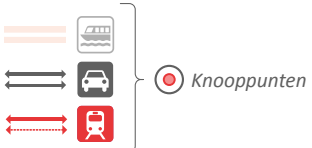
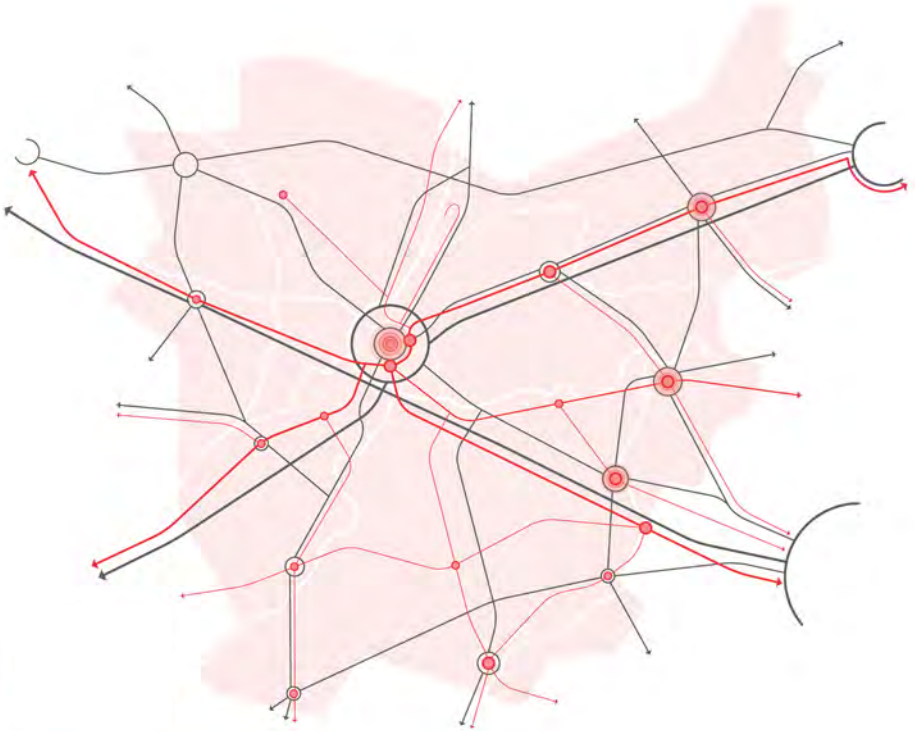
★ *Gezondheid en veiligheid! (p.16)*

★ *Kwaliteit en comfort! (p.22)*

★ *Klimaatgezond! (p.28)*

★ *Autonomie en robuustheid! (p.40)*

★ *Welvaart! (p.46)*

- Veilige fietssnelwegen (p.20)* ▲
- Multimodale logistiek (p.50)* ▲
- Stads- en wijkvernieuwing (p.56)* ▲

De waarde klimaatgezond staat voor het stopzetten van de bijdrage aan de klimaatverandering vanuit Oost-Vlaanderen en het beschermen van alle inwoners van de provincie tegen de onvermijdbare gevolgen van de klimaatverandering.

De organisatie van de ruimte heeft een significante, structurele impact op de realisatie van deze kernwaarde.

Nabijheid en ruimtelijke bundeling kunnen verplaatsingen overbodig maken. De balans van groen en verharding in de stad bepaalt de ernst van het hitte-eilandeffect. Gebundeld in plaats van verspreid wonen bepaalt of er plaats is voor de bouw van windturbines. Door klimaatgezondheid als kernwaarde in het ruimtelijk beleid op te nemen, maakt de Provincie duidelijk dat ze vanuit het ruimtelijk beleid een maximale bijdrage wil leveren aan de klimaatuitdaging.

Illustratie:

Energielandschap

Het fossiele energietijdperk wordt in Oost-Vlaanderen afgesloten. Na heel wat jaren waarin slechts een handvol centrales fossiele energie produceerden, breekt een tijdperk aan waarin hernieuwbare energie de norm is en de productie ervan lokaal via een bijzonder groot aantal alternatieven zal gebeuren. Door in te zetten op energiebesparing en –efficiëntie waar mogelijk, wordt de vraag naar energie zo klein mogelijk gehouden. De groenste energie is immers de energie die niet geproduceerd moet worden. Ook het ruimtelijk beleid heeft hier een bijdrage te leveren door in te zetten op de bundeling van functies die warmte nodig hebben, op de uitwisseling van restwarmte, lokale opslag van energie of hergebruik van biomassa-resten.

De uitdaging is gebiedsgericht, maakt gebruik van lokale potenties, en integreert energie in het lokale landschap en de gemeenschap. Het resultaat zijn energielandschappen: netwerken van samenwerkende energieproducenten en –consumenten, lokaal verankerd, die hernieuwbare energie uitwisselen en de vraag naar energie zo klein mogelijk houden. Energielandschappen openen deuren om de waarden klimaatgezondheid, autonomie en robuustheid, maar ook rechtvaardigheid en welvaart te versterken. Met het oog op rechtvaardigheid staat een eerlijke verdeling van lusten en lasten voorop bij de uitbouw van energielandschappen. Participatie moet het mogelijk maken om elke stem aan bod te laten komen, om diverse energieconsumenten en –producenten met elkaar te laten samenwerken en hier profijt uit te halen. Enkel zo kan het broodnodige maatschappelijk draagvlak gecreëerd worden voor de uitrol van het hernieuwbare energietijdperk.

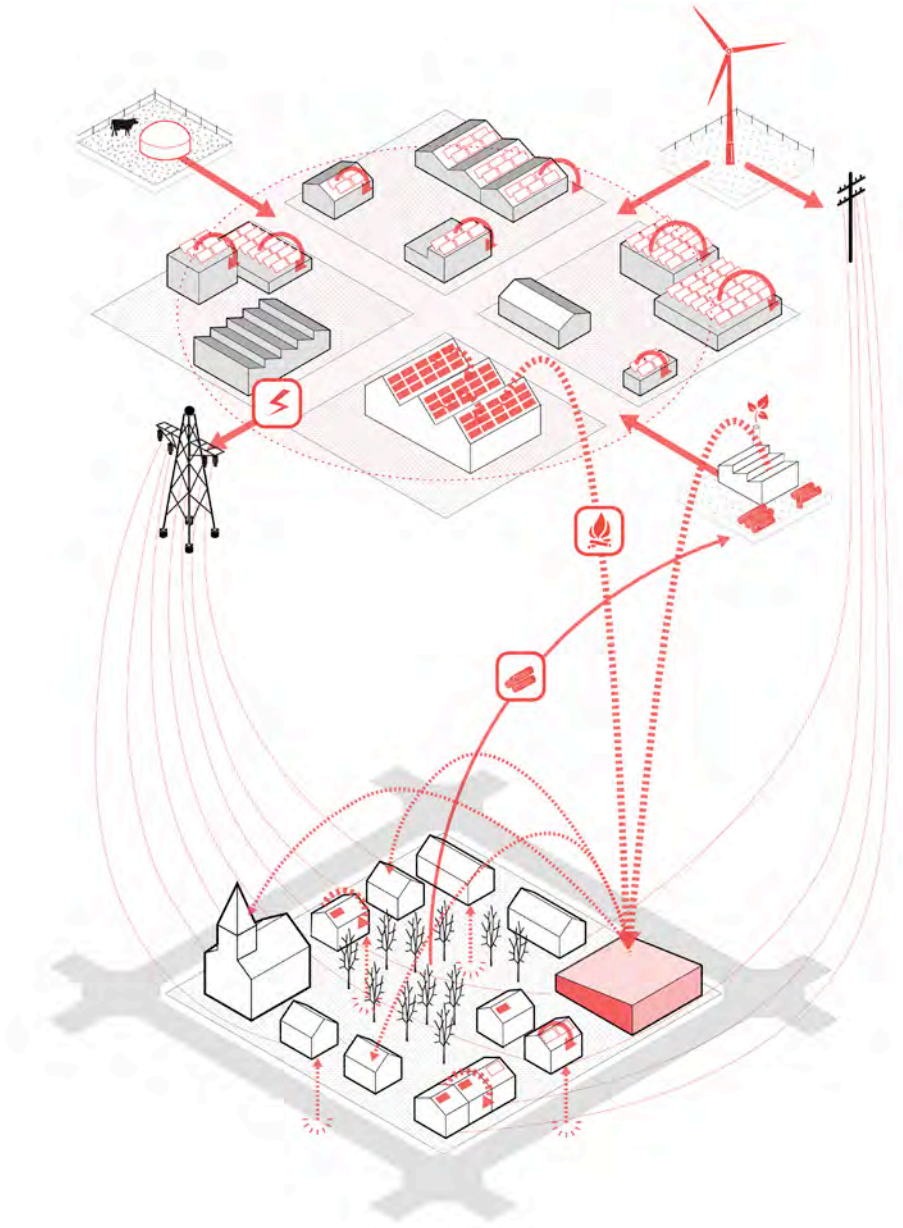
★ *Gezondheid en veiligheid! (p.16)*

★ *Klimaatgezond! (p.28)*

★ *Autonomie en robuustheid! (p.40)*

★ *Rechtvaardigheid! (p.52)*

★ *Sociale cohesie en inclusie! (p.58)*

Landbouw(er) als maatschappelijke actor (p.38) ▲

Ruimte voor water en groen (p.44) ▲

Oost-Vlaanderen is een diverse provincie met een rijke geschiedenis. Regio's en plaatsen als de Vlaamse Ardennen, het Scheldeland, het Meetjesland, een stad als Gent of de twee groothavens, worden gekenmerkt door een couleur locale die gekend is tot buiten de grenzen. De kernwaarde identiteit en authenticiteit staat voor het zoeken naar een goede plaats voor deze couleur locale in een veranderende wereld. Een open dialoog tussen de eigen cultuur en nieuwe maatschappelijke trends is daarbij wenselijk. Beïnvloeding en verandering zijn het logische resultaat.

Ruimtelijke ontwikkelingen verankeren nieuwe maatschappelijke trends. Dat gebeurt stap voor stap, project per project, en plan per plan – vaak zonder duidelijk einddoel, maar wel in een bepaalde richting. De essentie van de kernwaarde identiteit en authenticiteit is het dialogeren over die richting en het verankeren van de uitkomst in het ruimtelijk beleid. Het spreekt voor zich dat dit een voortdurende oefening is, met maatwerk per regio.

Illustratie:

Landbouw(er) als maatschappelijke actor

De verwachtingen ten aanzien van de Oost-Vlaamse open ruimte zijn bijzonder talrijk en divers. Waterbuffering, voedselproductie, groenblauwe netwerken, recreatie en toerisme, hernieuwbare energieproductie... allemaal maken ze aanspraak op de open ruimte. Ruimtelijk management is cruciaal. Klassiek wordt bij landbouw enkel aan voedselproductie gedacht. Maar ook voor het aangaan van de andere uitdagingen in de open ruimte kan de landbouw een belangrijke rol opnemen. De landbouwer is immers nu al de meest actieve beheerder van de open ruimte. En dat zal waarschijnlijk ook in de toekomst zo blijven. Met het oog op maatschappelijke betaalbaarheid is de landbouw(er) dan ook een uiterst geschikte partner om de vele beleidsuitdagingen en waarden die op de open ruimte rusten, mee te beheren.

Het spreekt voor zich dat dit ook grote inspanningen van de landbouw(er) zelf vergt. Een verbreding van de klassieke activiteiten is daarbij doorslaggevend. Dit kan natuurbeheer zijn, het onderhoud van groene verbindingen en watersystemen, het onderhoud van trage wegen, het exploiteren van kleinschalige toeristische voorzieningen, het opnemen van een socio-educatieve rol aan de hand van kinder- of zorgboerderijen, het sluiten van intense samenwerkingsverbanden met kennisinstellingen en andere landbouwers, het aansnijden van lokale afzetmarkten rechtstreeks aan de consument, enzovoort. Zo'n integrale verknoping van landbouw aan andere doelen en waarden kan een offensief verhaal vormen dat een einde inluidt van het stilzwijgend verdwijnen van landbouwgrond voor bebouwing, vertuining en verpaarding. In 2050 associeert de Oost-Vlaming de landbouw niet zomaar met voedselproductie, maar met een waaier aan aspecten die het maatschappelijk belang van de sector illustreren.

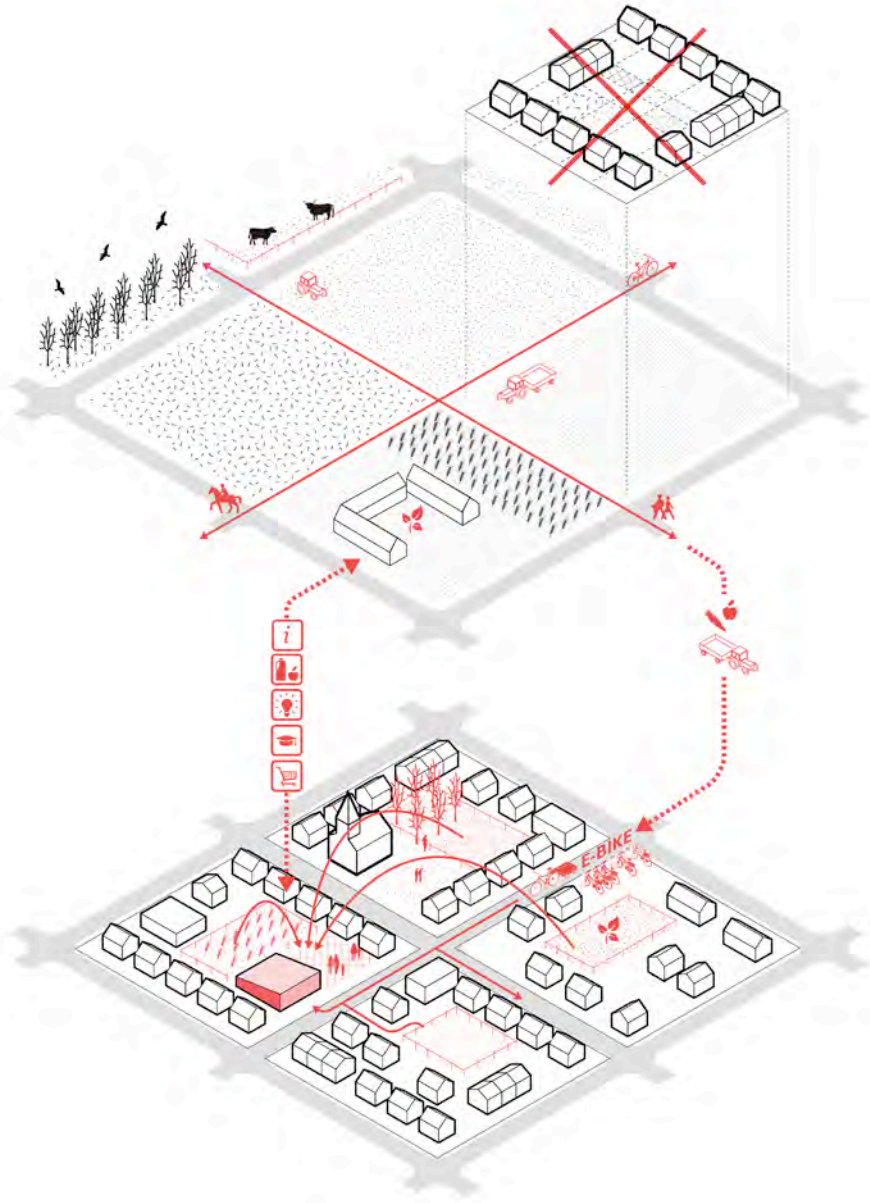
★ *Gezondheid en veiligheid! (p.16)*

★ *Klimaatgezond! (p.28)*

★ *Identiteit en authenticiteit! (p.34)*

★ *Autonomie en robuustheid! (p.40)*

★ *Welvaart! (p.46)*

Energielandschap (p.32) ▲

Ruimte voor water en groen (p.44) ▲

Autonomie staat voor onafhankelijkheid en zelfvoorziening. Een autonoom Oost-Vlaanderen exporteert bovendien geen problemen naar andere provincies, landen of werelddelen. Robuustheid overkoepelt autonomie en is nog een stuk breder. Robuustheid staat voor het opbouwen van voldoende intrinsieke kracht in Oost-Vlaanderen om onverwachte schokken van buitenaf te weerstaan. Soms zijn deze schokken echter niet tegen te houden en is de uitdaging niet ze robuust af te stoten, maar ze veerkrachtig op te vangen. Robuustheid en veerkracht bieden samen zekerheid in een onzekere toekomst. Deze kernwaarde vergt een specifieke beleidsattitude: grondig, gericht op de

lange termijn, voldoende flexibel, en met een goede balans tussen mensen, planeet en opbrengst.

Autonomie en robuustheid hebben een duidelijke ruimtelijke component. Denk aan het sluiten van materiaal- en energiekringlopen binnen de provinciale grenzen, of het maximaal benutten van de eigen bronnen en voorzieningen. Een robuust en veerkrachtig Oost-Vlaanderen creëert daarnaast ook ruimte voor water, overbrugt perioden van droogte zonder simpelweg water te importeren, ondersteunt een waaier aan economische activiteiten, en kiest voor een multifunctionele landbouw die schokken overleeft.

Illustratie:

Ruimte voor water en groen

De ecologische ruimte verdwijnt nog steeds stap voor stap. De ruimte voor water en groen staat onder druk. Het veranderend grondwaterpeil, wateroverlast en droogte tonen aan dat deze evolutie gekeerd moet worden. Sterker nog: er is meer ruimte nodig voor groenblauwe netwerken om een veilig, klimaatgezond, robuust en veerkrachtig Oost-Vlaanderen uit te bouwen. De basis voor deze netwerken zijn de bestaande ecologische structuren en fragmenten, het waternetwerk en de overstromingsgevoelige gebieden. De verdere uitbouw van groenblauwe netwerken zal een evenwichtsoefening zijn. Op sommige plekken zal het absoluut wenselijk zijn om extra ruimte vrij te maken, elders zal dit niet mogelijk zijn vanwege andere ruimtevragen. Hier ligt een belangrijke opgave voor het ruimtelijk beleid om alle belangen op elkaar af te stemmen.

Landbouw kan zich bijvoorbeeld perfect inschakelen in een groenblauw netwerk door in te zetten op ecologie, door een ecologisch beheer van de ruimte, met de keuze van aangepaste teelten en technieken, en met een aangepaste bedrijfsvoering. Ook de private tuin van de Oost-Vlaming kan deel uitmaken van een groenblauw netwerk. In verstedelijkte gebieden zijn tuinen vaak één van de weinige schakels die zo'n netwerk kunnen vormen of vervolledigen. De redenering werkt ook omgekeerd: groenblauwe netwerken zijn niet alleen noodzakelijk vanuit ecologisch oogpunt, maar kunnen ook heel wat extra betekenen. Ze beschermen de Oost-Vlaming tegen overstromings- en droogterisico's, dienen maximaal ingeschakeld te worden voor ontspanning en zachte recreatie, herbergen biodiversiteit die de landbouw (elders) ten goede komt, lenen zich perfect voor de uitbouw van wandel- en fietsinfrastructuur, en kunnen de identiteit van het regionale landschap versterken.

✿ *Gezondheid en veiligheid! (p.16)*

✿ *Kwaliteit en comfort! (p.22)*

✿ *Klimaatgezond! (p.28)*

✿ *Identiteit en authenticiteit! (p.34)*

✿ *Autonomie en robuustheid! (p.40)*

Ergielandschap (p.32) ▲

Landbouw(er) als maatschappelijke actor (p.38) ▲

Een welvarende regio kan voorzien in de huidige en toekomstige behoeften van al haar inwoners. De Provincie wil welvend zijn en blijven en kwaliteit en comfort bieden voor elke Oost-Vlaming.

Ruimtelijk beleid zal armoede de wereld niet uithelpen en kan ook niet sturen in de verdeling van welvaart over verschillende bevolkingsgroepen. Er liggen wél kansen in de creatie van welvaart voor Oost-Vlaanderen als geheel, bijvoorbeeld op het vlak van economische welvaart. Dit gaat een heel stuk verder dan het aanleggen van bedrijventerreinen. Economie is aanwezig

in dorpen en steden, gebundeld of verspreid, van havengebieden tot in de open ruimte. Het omvat klassieke industrieën en kmo's, maar evengoed ook land- en tuinbouwbedrijven, of kennisinstellingen en dienstverlening. Oost-Vlaanderen heeft met de Gentse Universiteit, kwalitatieve hogescholen, en twee grote havens een paar ijzersterke aanknopingspunten in handen. Er liggen heel wat opportuniteiten in het verbinden van deze troeven met elkaar, met zowel de wereldeconomie als het lokale economische weefsel, en met andere sectoren en geledingen van de maatschappij.

Illustratie:

Multimodale logistiek

De centrale ligging van Oost-Vlaanderen in West-Europa vormt een grote troef. Mede daardoor beschikt de Provincie over een bijzonder uitgebreid netwerk van snelwegen, spoorwegen, bevaarbare waterwegen en grote pijpleidingen, en telt het grondgebied twee sterke havens. De uitbouw van deze economische bedrijvigheid is één van de belangrijke speerpunten voor het behalen van de welvaartsdoelstellingen in 2050.

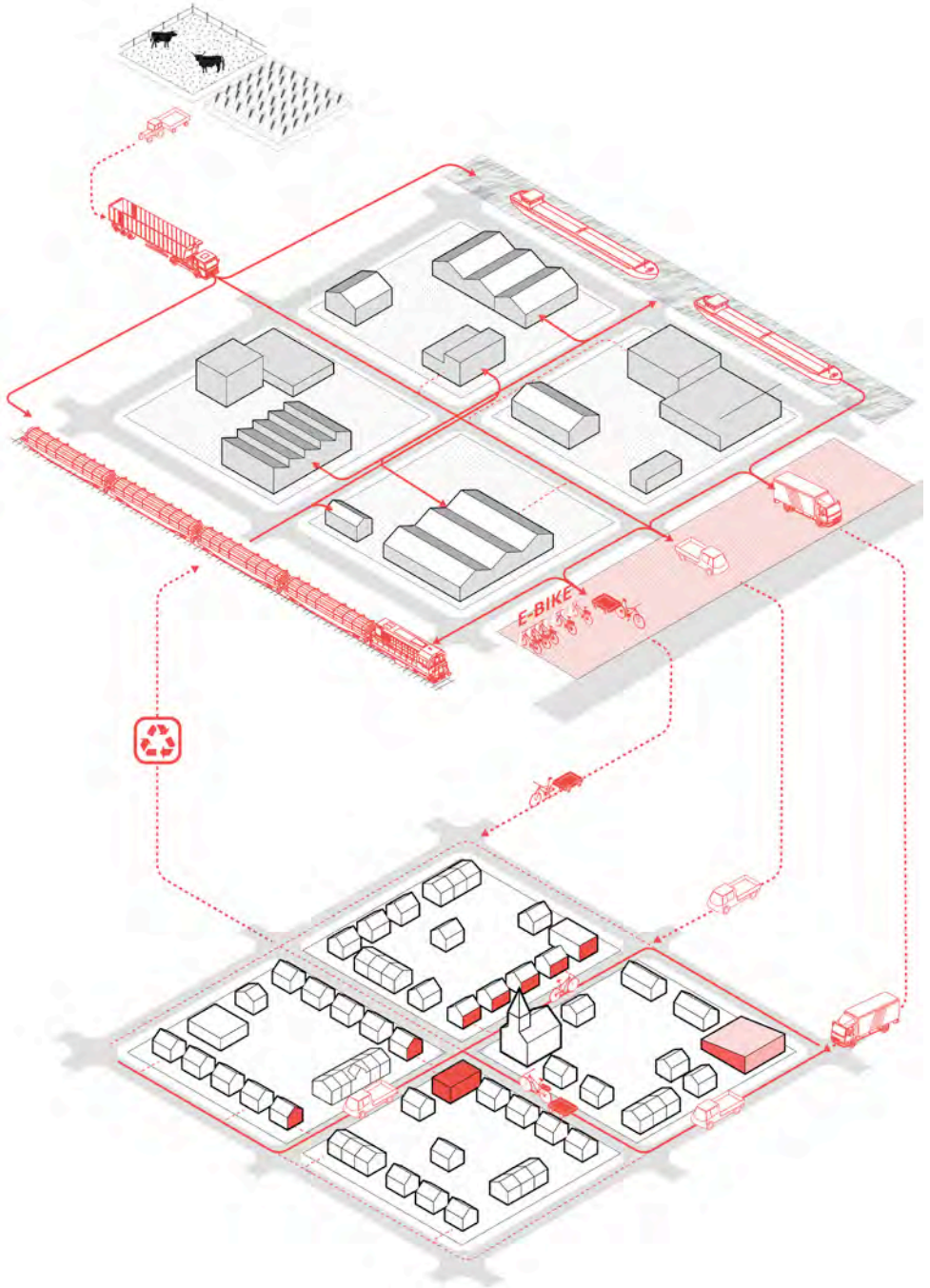
Om dit te bereiken is heel wat meer nodig dan enkel het vrijwaren of koesteren van wat vandaag al bestaat. Net als alle andere economieën is ook die van Oost-Vlaanderen onderhevig aan globale evoluties. Het wordt cruciaal om nieuwe technologieën een plaats te geven. Bovendien blijven verregaande duurzaamheidsinspanningen aan de orde. Dit gaat bijvoorbeeld over het sluiten van materiaalkringlopen en het uitbouwen van moderne, slimme, multimodale logistiek. In zo'n verhaal zullen bedrijven gebruik maken van een waaier aan modi voor het transport van goederen en diensten: binnenvaart, goederentreinen, slim vrachtverkeer, fietskoeriers enzovoort. Deze ambitie staat of valt met de uitbouw van overslagplaatsen op de juiste plekken. Denk bijvoorbeeld aan overslagplaatsen in de stadsrand waar goederen van vrachtverkeer vlot worden overgeladen op elektrische vrachtfietsen die de binnenstad bedelen met respect voor de draagkracht van die omgeving. Een duurzame logistiek zet daarnaast ook in op het beperken van de nood aan verplaatsingen en op het voorkomen dat vrachtverkeer na levering leeg terugkeert naar de plaats van vertrek. In die zin past ook de uitbouw van bedrijvenclusters waarin materiaal- en afvalstromen worden uitgewisseld, perfect in het plaatje.

 Gezondheid en veiligheid! (p.16)

 Klimaatgezond! (p.28)

 Autonomie en robuustheid! (p.40)

 Welvaart! (p.46)

De ruimte bevat lusten en lasten. ‘Lusten’ staat voor de aanwezigheid van kwaliteit en comfort, de invulling van dagelijkse behoeften. Denk bijvoorbeeld aan wonen in de stadsrand: de stad blijft goed bereikbaar, en wonen kan rustig en in het groen. ‘Lasten’, zijn de onaangename gevolgen van andere keuzes. Lasten ontstaan vaak onbewust en worden ongewild opgevangen door het milieu, een bepaalde plek of bepaalde bevolkingsgroepen. Zo wil iedereen vlot gebruik kunnen maken van het snelwegennet, maar wil niemand naast een snelweg wonen door geluidsoverlast of fijn stof. De kernwaarde rechtvaardigheid stuurt aan op een correcte verdeling van lusten én lasten, zowel onder Oost-Vlamingen als daarbuiten.

Ruimtelijke ontwikkelingen brengen zowel lusten als lasten met zich mee. Lusten zijn er in de vorm van vlot bereikbare voorzieningen en werkplekken, ruimte om te ontspannen in de onmiddellijke omgeving, of mobiliteitsinfrastructuur op aangename afstand. Lasten zijn er wanneer die mobiliteitsinfrastructuur zodanig dichtbij ligt dat hinderaspecten primeren, of wanneer de kosten om publieke nutsvoorzieningen aan te leggen naar afgelegen plekken disproportioneel groot zijn. Een rechtvaardig ruimtelijk beleid bewaakt het evenwicht tussen lusten en lasten in alle projecten en plannen die op tafel komen te liggen, alsook een eerlijke verdeling ervan.

Illustratie:

Innovatieve strategieën voor stads- en wijkvernieuwing

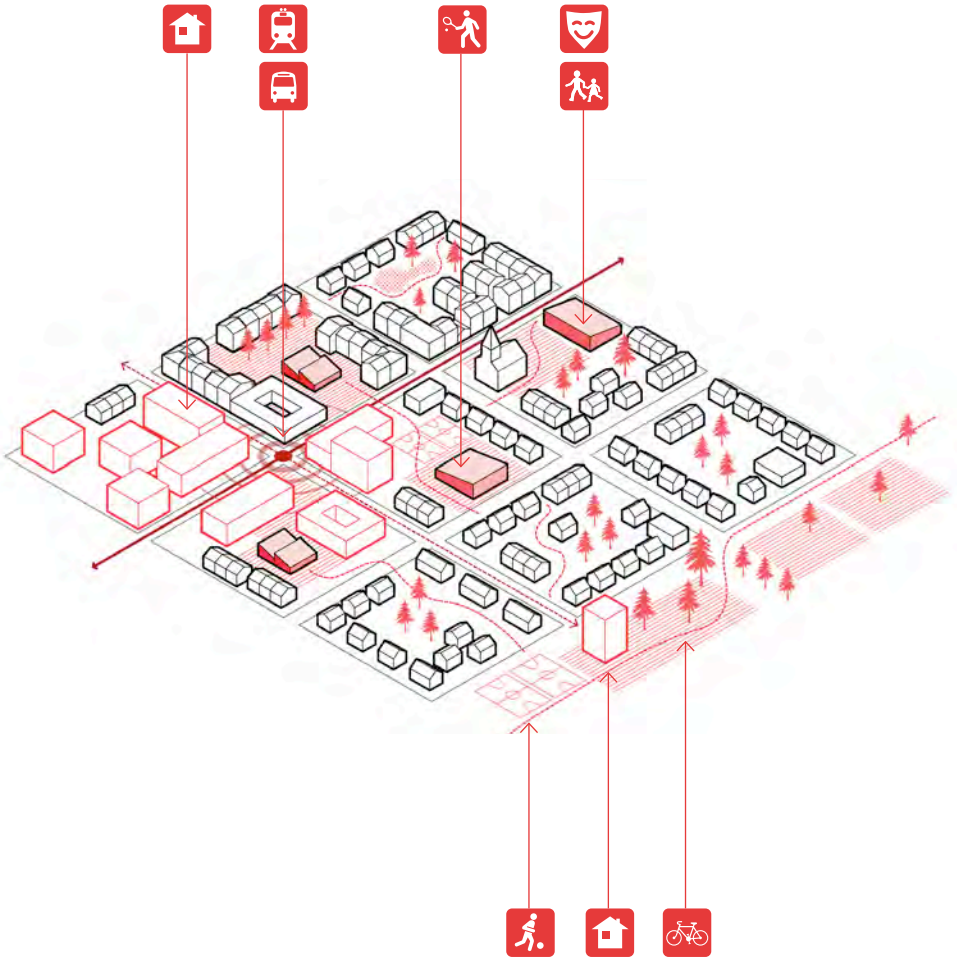
Het aantal Oost-Vlamingen neemt toe, en evoluties zoals vergrijzing en individualisering brengen grote wijzigingen teweeg in de woonwensen. In 2050 wordt deze nood niet zomaar ingevuld door de realisatie van meer woningen, maar speelt het ruimtelijk beleid actief in op de brede maatschappelijke aspecten van deze evolutie. Dit kan door nieuwe woonvormen op de juiste plaats te bouwen, door deze te koppelen aan integrale stads- en wijkvernieuwing, met een brede waaier aan bereikbare en toegankelijke voorzieningen, telkens met het oog op sociale cohesie en rechtvaardigheid. De toenemende vraag naar woningen is in die zin geen last, maar een opportuniteit die met beide handen wordt gegrepen. In 2050 is het delen van ruimtes als een tuin of werkplek ingeburgerd. Ontmoeting, uitwisseling en contact worden bevorderd vanuit een bewuste organisatie van de ruimte. De nieuwe steden en wijken houden rekening met de eindigheid van functies. Gebouwen en woonweefsels kunnen worden hergebruikt of aangepast, tijdelijke activiteiten en inrichtingen vinden ook hun plaats in restruimtes en leegstaande gebouwen.

★ *Gezondheid en veiligheid! (p.16)*

★ *Kwaliteit en comfort! (p.22)*

★ *Rechtvaardigheid! (p.52)*

★ *Sociale cohesie en inclusie! (p.58)*

Veilige fietssnelwegen (p.20) ▲

Knooppunten (p.26) ▲

Ruimte voor water en groen (p.44) ▲

De Provincie gaat voor een sociaal Oost-Vlaanderen. Sociale cohesie staat voor een sterke samenhang in de maatschappij, en het voorkomen van breuklijnen tussen verschillende bevolkingsgroepen. Sociale inclusie betekent dat elke persoon kan participeren in alle facetten van het maatschappelijk leven zoals wonen, werken, onderwijs en recreatie.

Ruimtelijk beleid kan verbinden. Vanuit die overtuiging wil de Provincie beleid voeren in steden en dorpen, en wil ze het hoofd bieden aan een aantal grote sociale uitdagingen zoals diversiteit, vergrijzing of individualisering. Ruimtelijk beleid kan breuklijnen voorkomen of herstellen, en ontmoeting stimuleren bij de inrichting van de publieke ruimte. Ook in het ruimtelijk woonbeleid liggen opportuniteiten om deze kernwaarde in te vullen. Dit kan bijvoorbeeld door woonomgevingen te ontwikkelen die toegankelijk en gebruiksvriendelijk zijn voor iedereen, of door een mix aan woontypologieën na te streven om diverse woonwensen te beantwoorden.

An aerial photograph of a rural landscape with a blue diamond-shaped overlay in the center. The background shows a patchwork of agricultural fields, some with distinct furrows, and a small town or village in the distance under a cloudy sky. The diamond overlay is a solid dark blue color.

4

**Ruimtelijke
principes**

In de vorige hoofdstukken werden de kernwaarden van het ruimtelijk beleid verkend, gevolgd door enkele illustraties. De kernwaarden zijn op zichzelf toetsstenen voor het ruimtelijk beleid, maar de ruimtelijke principes in dit hoofdstuk bieden de noodzakelijke verdieping en concretisering. De principes bieden de Provincie toetsende elementen waaraan ruimtelijk beleid en projecten zullen worden onderworpen. Op die manier garanderen ze een doorwerking van de acht kernwaarden in het ‘dagdagelijkse’ ruimtelijk beleid van de Provincie.

Vier voorbeeldsituaties verduidelijken deze doorwerking. In deze voorbeelden wordt telkens het verschil geduid tussen de evolutie van de Oost-Vlaamse ruimte indien de huidige trends zich verderzetten, en de evolutie van diezelfde ruimte wanneer de ruimtelijke principes uit deze kernnota kunnen doorwerken. De voorbeeldsituaties zijn geen reële situaties, maar ze zijn wel representatief voor de Oost-Vlaamse ruimte.

- ◆ Ruimtelijke ontwikkelingen worden gebundeld op plaatsen die multimodaal zijn of worden ontsloten.
- ◆ De aanleg van mobiliteitsinfrastructuur versterkt de multimodale bereikbaarheid van de knooppuntlocaties

De sterke spreiding van het ruimtegebruik heeft een onwenselijke impact op de mobiliteit. De Oost-Vlaming moet te grote afstanden afleggen. Door de perifere ligging van heel wat functies is er bovendien vaak geen degelijk alternatief voor de auto. De logica is duidelijk: de manier waarop de ruimte georganiseerd wordt, bepaalt de manier waarop de gebruikers zich verplaatsen. Door functies te bundelen in plaats van te spreiden, kan de verplaatsingsnood worden beperkt. Wanneer deze bundeling daarenboven gebeurt op plaatsen die ook goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer, via fietssnelwegen en dergelijke meer, is privaat autogebruik niet langer een noodzaak.

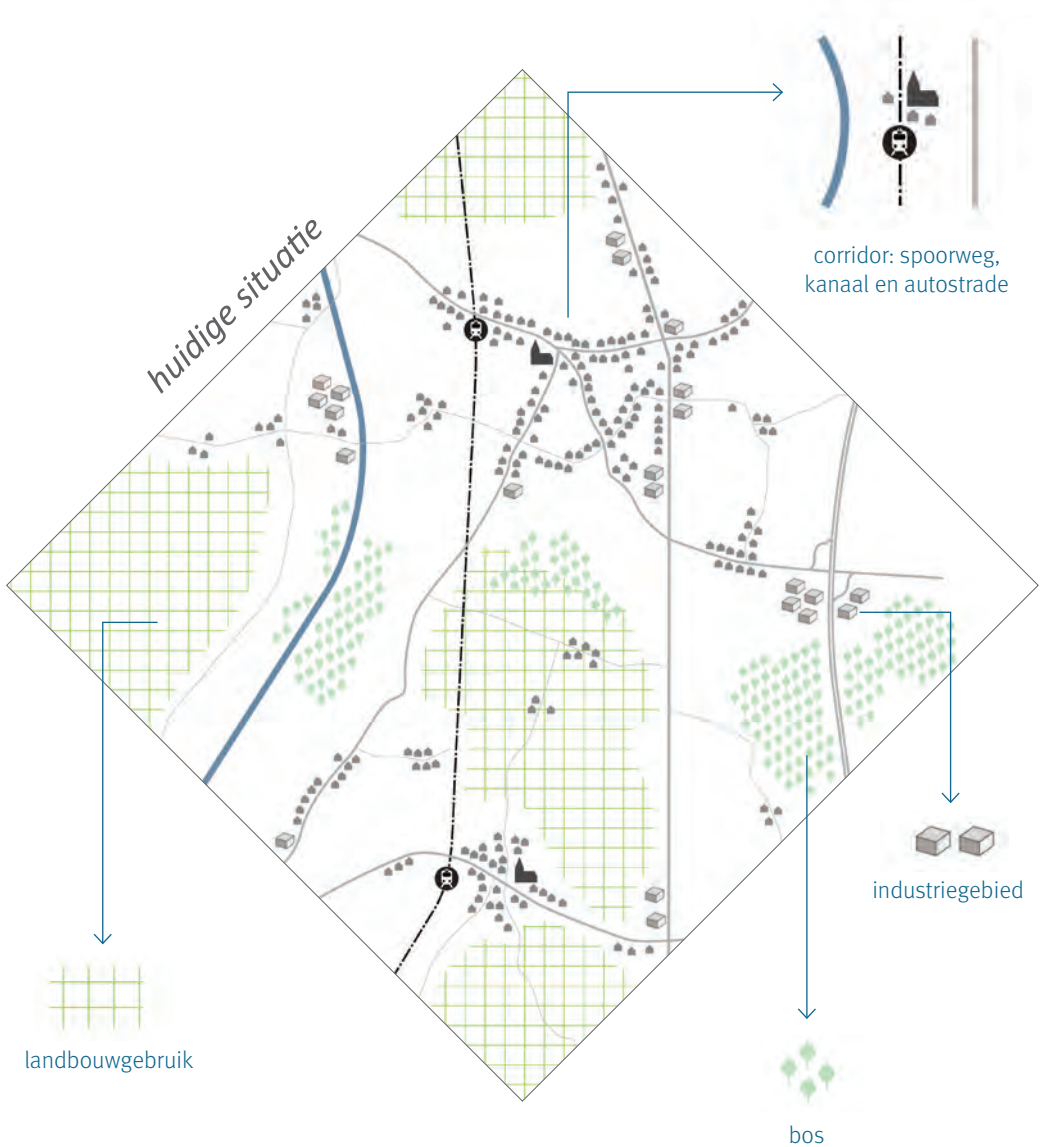
De mobiliteitsinfrastructuur heeft ook een impact op het verplaatsingsgedrag. De keuze voor een bepaald verplaatsingsmiddel wordt in sterke

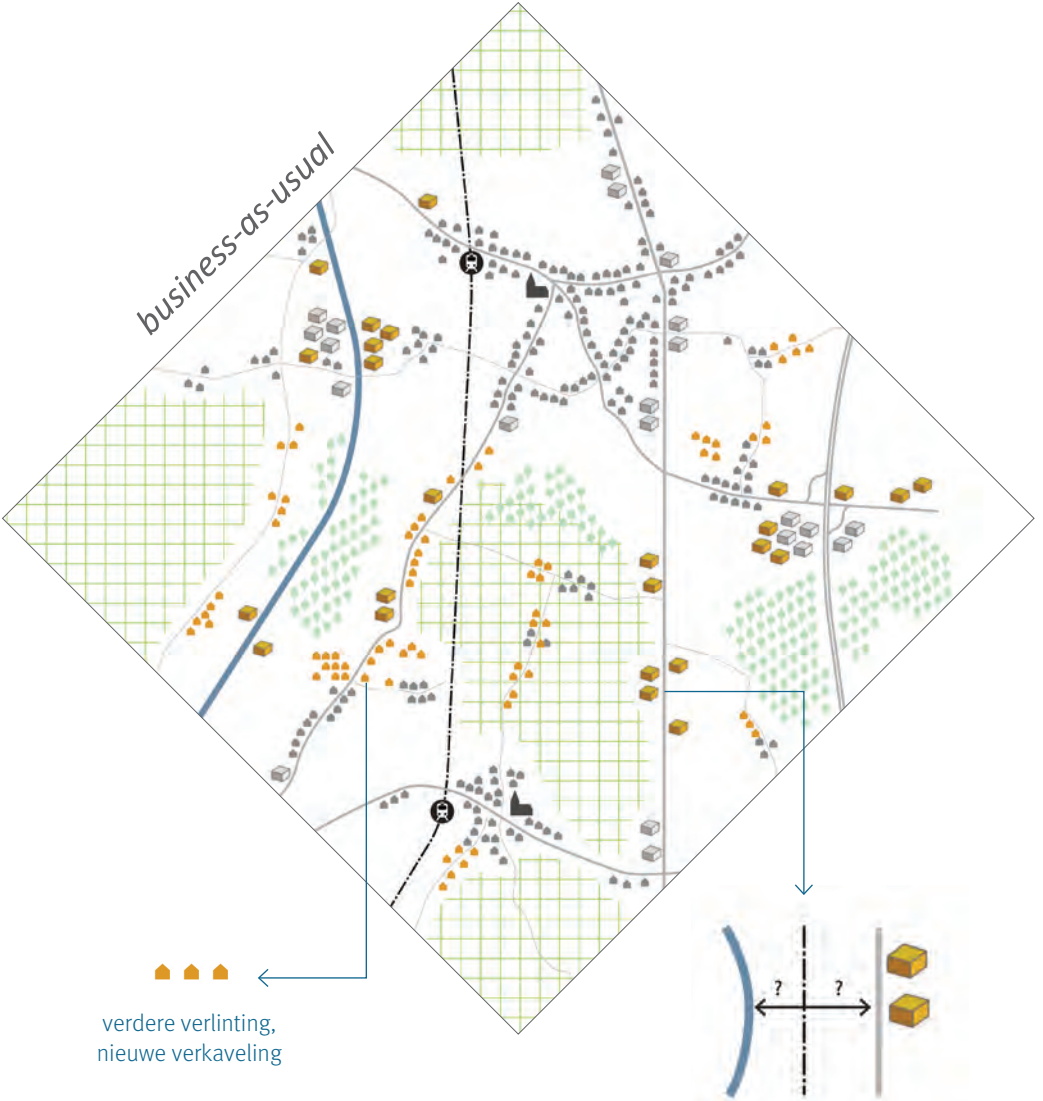
mate beïnvloed door de kwaliteit en veiligheid ervan. Het principe nabijheid en bereikbaarheid staat voor de ambitieuze realisatie van de mobiliteitsinfrastructuur die actief aanstuurt op een verschuiving van privaat autogebruik naar klimaatgezonde en verkeersveilige alternatieven.

Nabijheid en bereikbaarheid bepalen tenslotte ook de mate waarin iemand kan participeren in de samenleving. Vandaag staat het huidige voorzieningenniveau op sommige plekken onder druk, bijvoorbeeld op het platteland. De vraag naar voorzieningen is er vaak niet te klein, maar te weinig gebundeld.

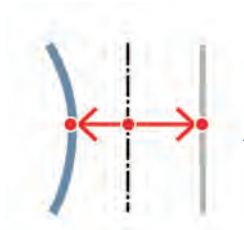
Dit eerste ruimtelijke principe staat voor een bundeling van functies op knooppuntlocaties en kan daarmee voor de nodige draagkracht zorgen om de nabijheid en bereikbaarheid van functies te garanderen voor zowel de stad, de stadsrand als voor het platteland.

Voorbeeldsituatie 1 - corridor

Voorbeeldsituatie 1 - strategieën

interactie tussen de drie hoofdstructuren

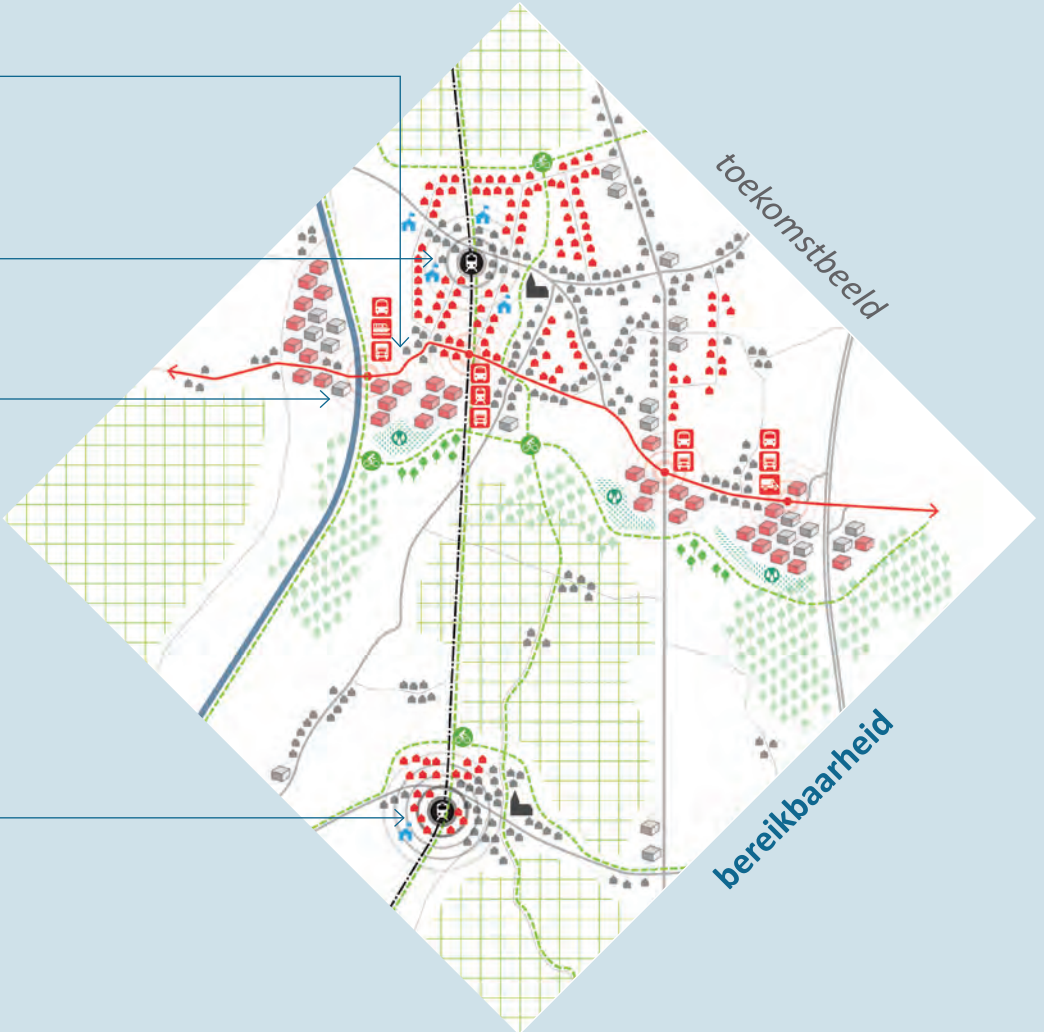
nabijheid van de dagelijkse functies
clustering van activiteiten, wonen en werken

multimodaliteit versterken
logistieke cluster

groei concentreren op multimodaal
goed bereikbare locaties

- ◆ Nabijheid en bereikbaarheid (p.64)
- ◆ Meervoudig ruimtegebruik en intensivering van de ruimte (p.72)
- ◆ Ecosysteemdiensten versterken (p.80)
- ◆ Maatschappelijke betaalbaarheid (p.88)

- ◆ De beste ruimtelijke oplossing is de oplossing die het meest efficiënt gebruik maakt van de schaarse ruimte.
- ◆ Meervoudig en intensief ruimtegebruik is de norm. Nieuwe projecten die de ruimteclaims van slechts één partij behartigen, zijn onwenselijk of onafgewerkt.
- ◆ Meervoudig en intensief ruimtegebruik moet ook de ruimtelijke kwaliteit verhogen.

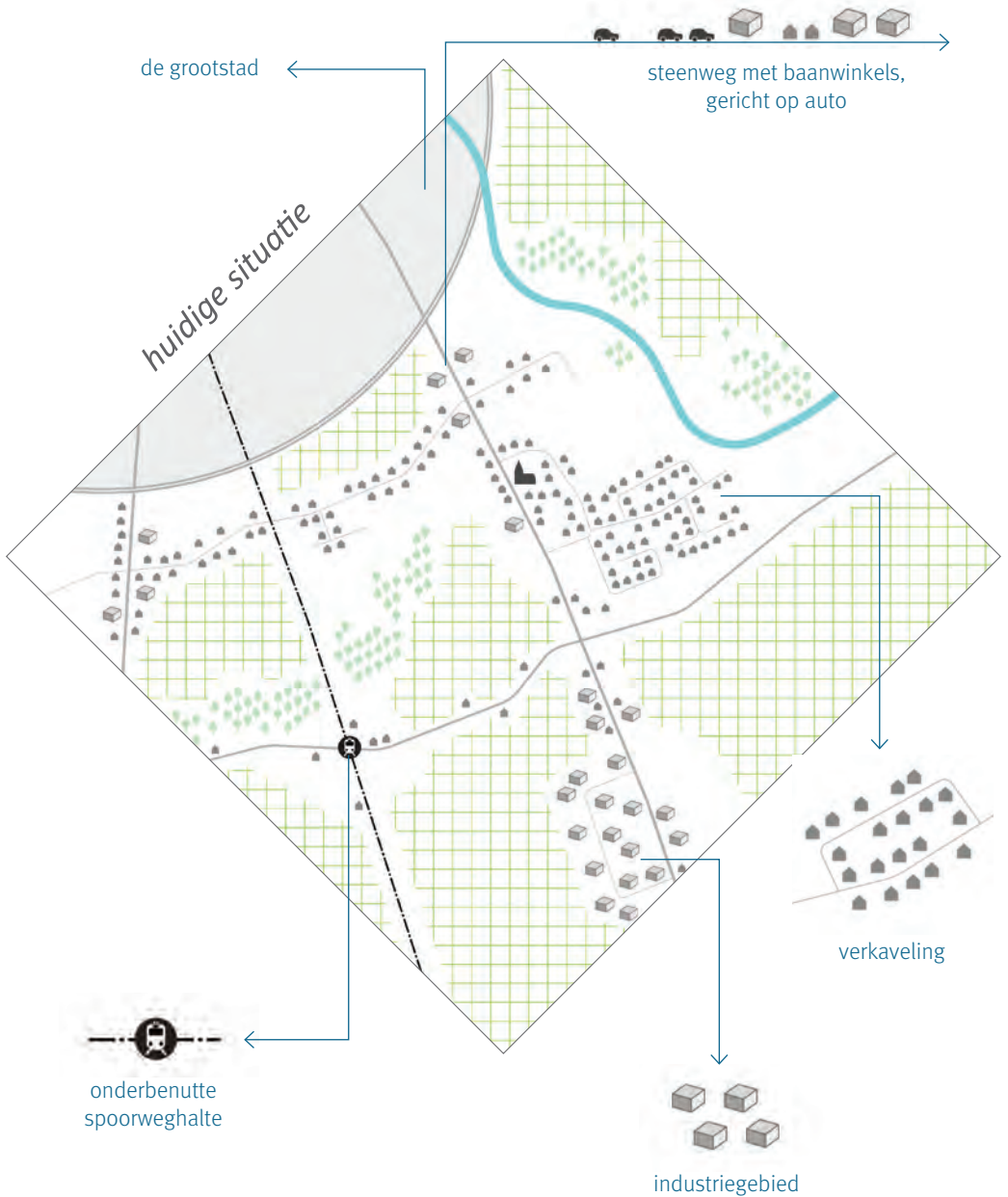
De vraag naar ruimte is bijzonder groot. Té groot om de ruimte zomaar te verdelen onder alle sectoren en partijen. De open ruimte structureel blijven opofferen voor verharding kan bovendien niet. Daarom wordt efficiënt ruimtegebruik cruciaal.

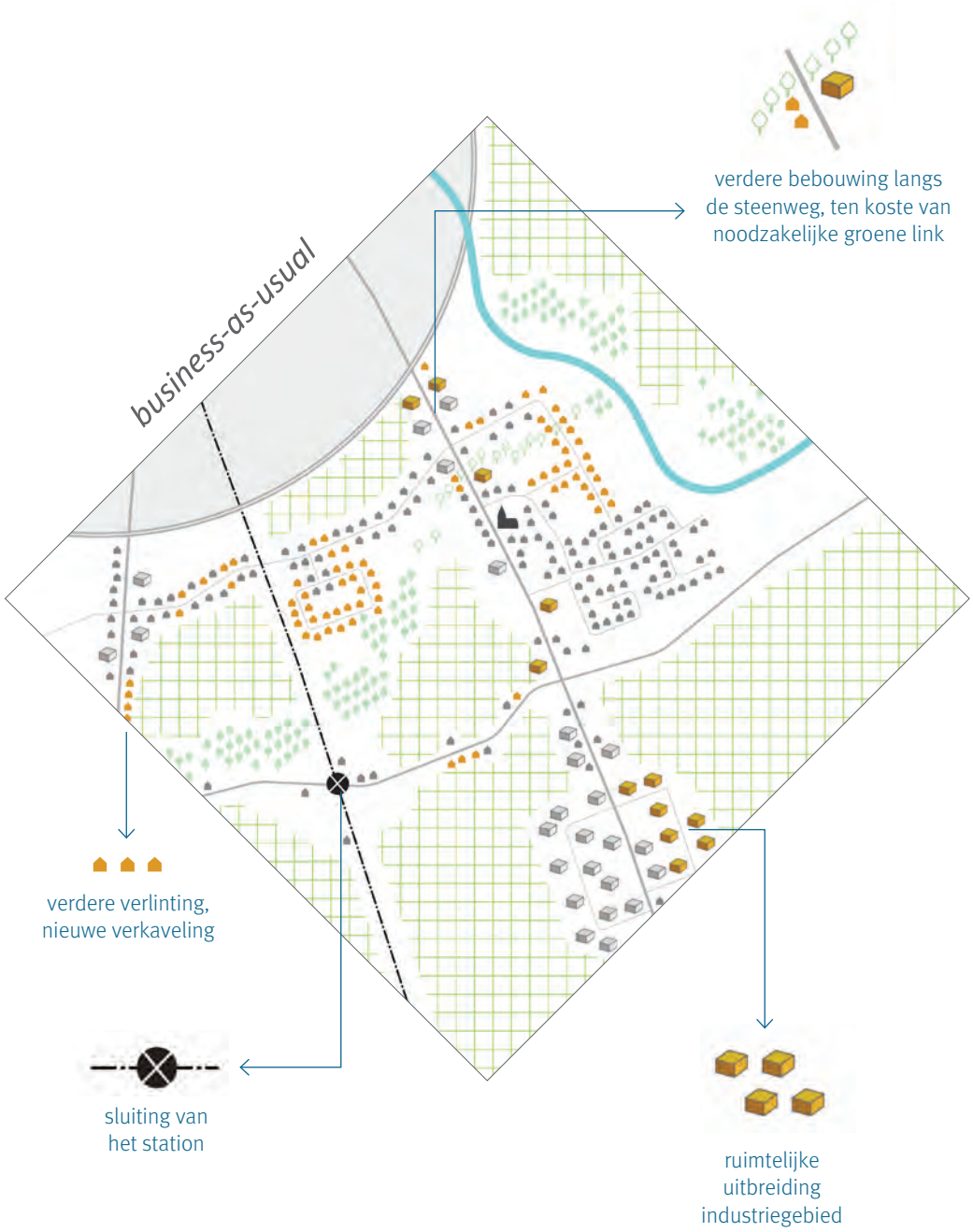
Het principe meervoudig en intensief ruimtegebruik staat voor ‘meer doen met minder ruimte’ en dekt vele ladingen: van het stapelen van programma’s in de hoogte of ondergronds, tot het streven naar samenwerking en integratie in de ruimte. Meervoudig ruimtegebruik staat voor het gebruik van eenzelfde ruimte door meer dan één functie. Denk bijvoorbeeld aan een stadsplein dat water kan bufferen bij hevige regenval of het hand in hand gaan van landbouw, ecologisch beheer en recreatie. Door de factor tijd in rekening te brengen, kunnen heel wat ruimtes bovendien ook beter benut worden op verschillende

momenten van de dag, op weekdays versus in het weekend, of in verschillende seizoenen. Zo kan een sportzaal van een school 's avonds perfect gebruikt worden door een vereniging. Ook het tijdelijk gebruik van restruimtes, leegstaande panden of andere plekken is een voorbeeld van intensief ruimtegebruik.

Meervoudig en intensief ruimtegebruik worden de norm in Oost-Vlaanderen. De potenties zijn talrijk: het principe creëert meerwaarde en welvaart, biedt potenties om de resterende open ruimte te vrijwaren van verharding, en versterkt potentieel het principe nabijheid en bereikbaarheid. Cruciaal bij het streven naar meervoudig en intensief ruimtegebruik is dat er geen afbraak mag worden gedaan aan de ruimtelijke kwaliteit. Sterker: het moet de ruimtelijke kwaliteit verhogen. Om resultaat te boeken is maatwerk noodzakelijk.

Voorbeeldsituatie 2 - periferie grootstad

Voorbeeldsituatie 2 - strategieën

kwalitatieve fietsroute doorheen het landschap
+ groene link tussen vallei en bos
= synergie natuur - landbouw - recreatie

intensivering van de woonwijk
nabij voorzieningen

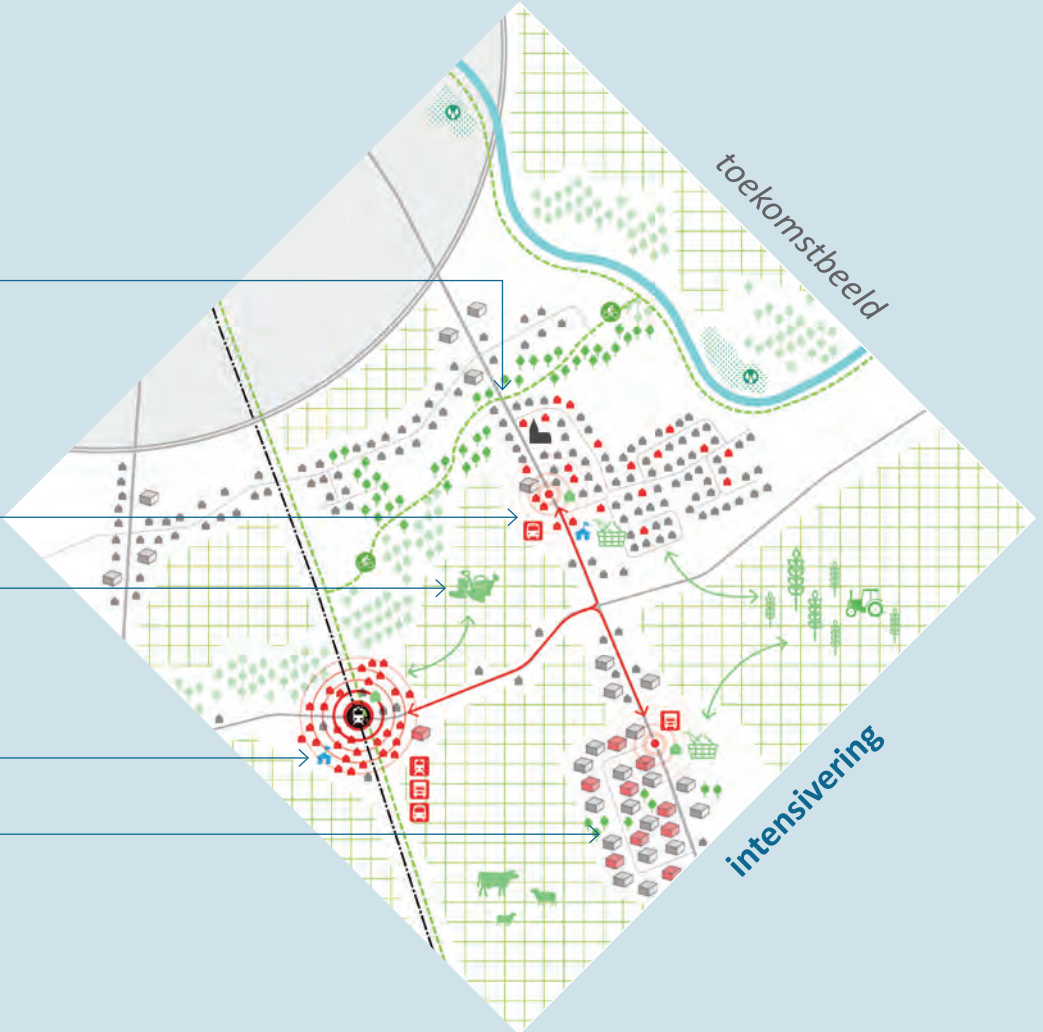
stadsgerichte landbouw
korte keten en distributiepunten

meervoudig ruimtegebruik
vb - open school, delen van
sportinfrastructuur

inbreiding
industriegebied

- ◆ Nabijheid en bereikbaarheid (p.64)
- ◆ Meervoudig ruimtegebruik en intensivering van de ruimte (p.72)
- ◆ Ecosysteemdiensten versterken (p.80)
- ◆ Maatschappelijke betaalbaarheid (p.88)

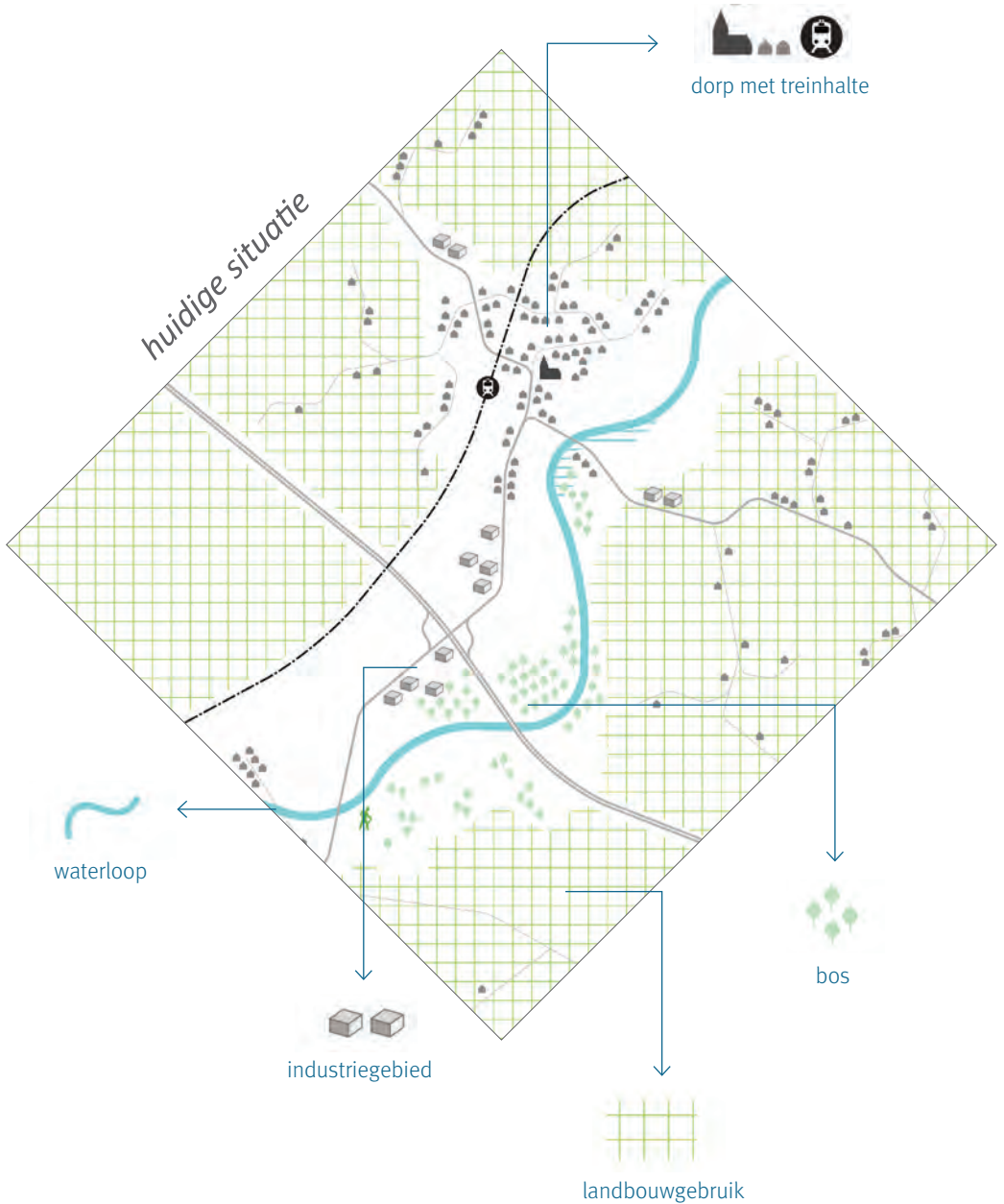

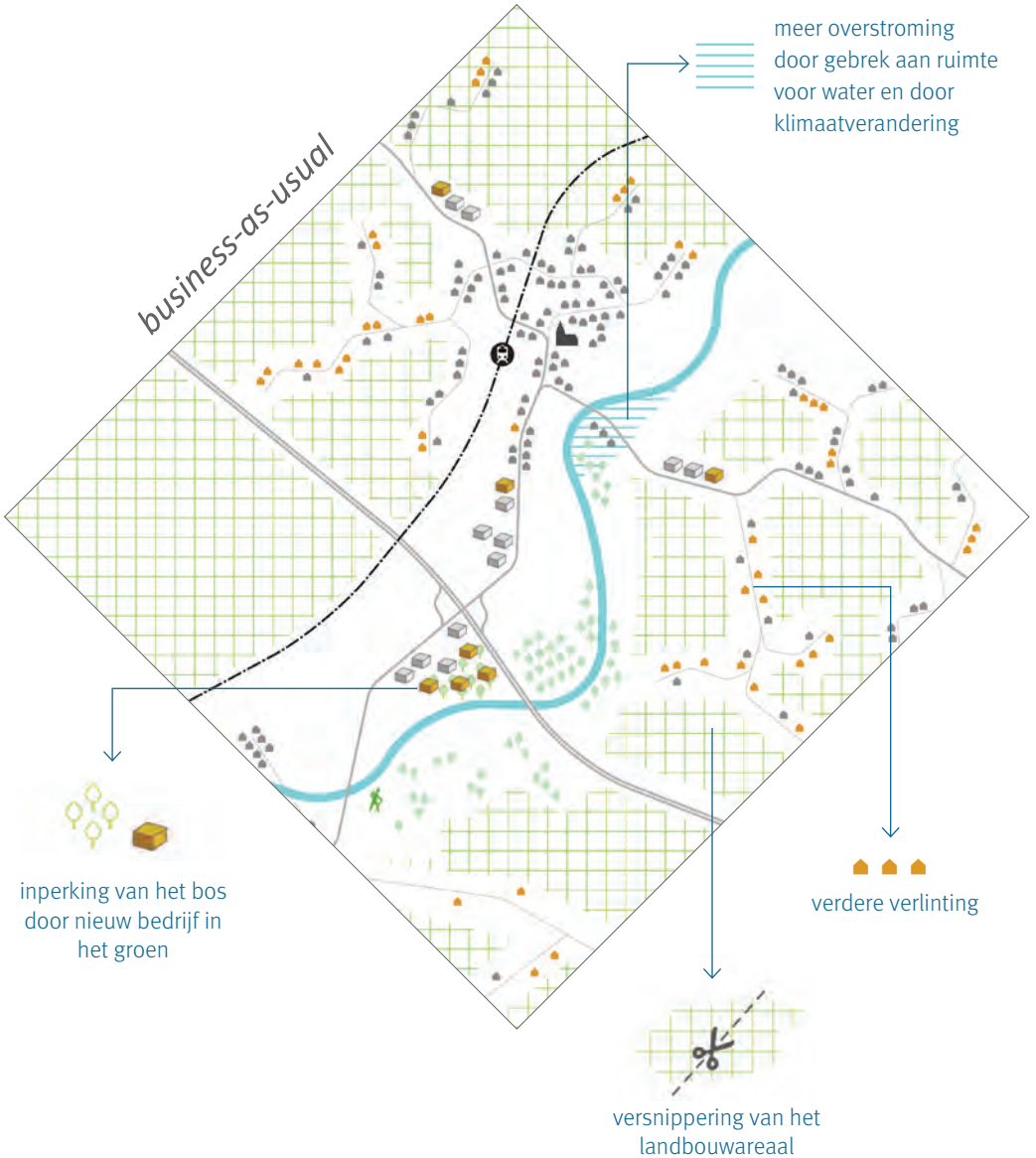
- ◆ Elke ruimtelijke ontwikkeling dient rekening te houden met de ecosysteemdiensten die de omgeving levert.
- ◆ Ruimtelijke ontwikkelingen dienen deze ecosysteemdiensten te respecteren en waar mogelijk te versterken.
- ◆ Ruimtelijke ontwikkelingen die ecosysteemdiensten schaden, zijn onwenselijk. Ze dienen vermeden, hersteld of gecompenseerd te worden

Het natuurlijk systeem levert een hele reeks diensten aan onze maatschappij. Deze ecosysteemdiensten zijn van velerlei aard: ze leveren producten zoals voedsel, regulerende diensten zoals de waterbuffering en waterzuivering en staan ook garant voor culturele diensten zoals de mogelijkheid tot recreatie en zingeving. De waarde van deze diensten is onschatbaar en vaak onvervangbaar. Het derde leidend principe voor het ruimtelijk beleid van de Provincie is dan ook gericht op het respecteren en versterken van deze ecosysteemdiensten door deze op te nemen in de afweging van ruimtelijke ontwikkelingen.

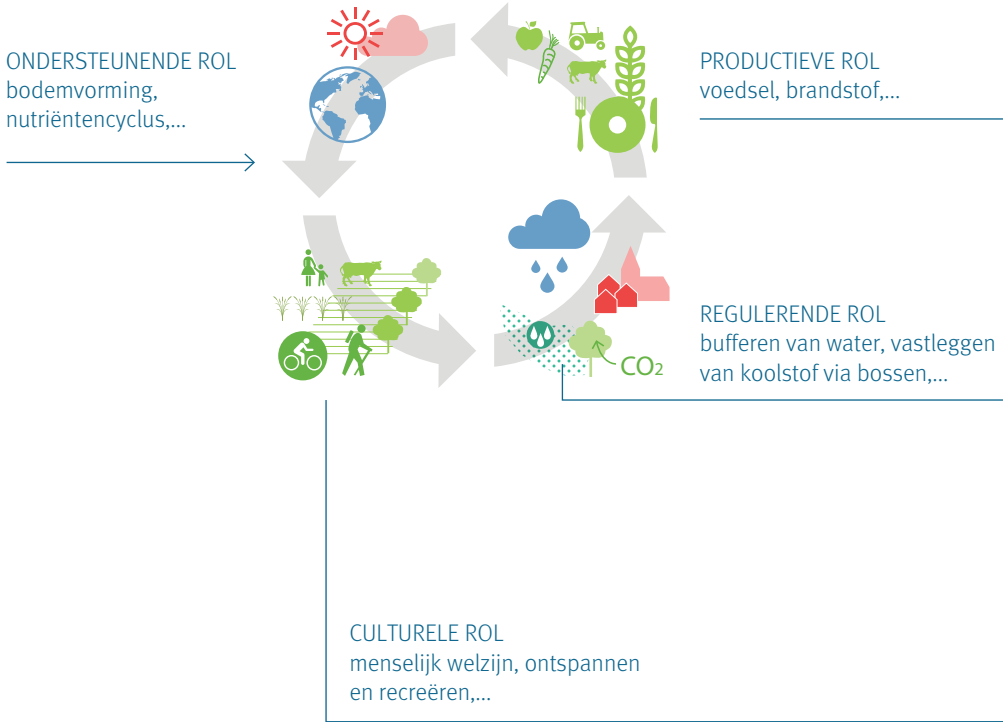
Net vanwege deze onschatbare waarde van de ecosysteemdiensten rondom ons, dienen ruimtelijke ontwikkelingen en projecten goed afgestemd te zijn op de ecosysteemdiensten die de omgeving levert. Het benoemen en erkennen van deze diensten is cruciaal. Het spreekt voor zich dat deze ecosysteemdiensten waar mogelijk gerespecteerd en versterkt worden. Meervoudig ruimtegebruik zal hierbij vaak oplossingsrichtingen aangeven. Wanneer de ruimtelijke ontwikkeling ecosysteemdiensten schaadt, dan moet de wenselijkheid van de betreffende ingreep geëvalueerd worden. Indien de maatschappelijke wenselijkheid alsnog kan worden gemotiveerd, dan is herstel of compensatie aan de orde.

Voorbeeldsituatie 3 - valleigebied

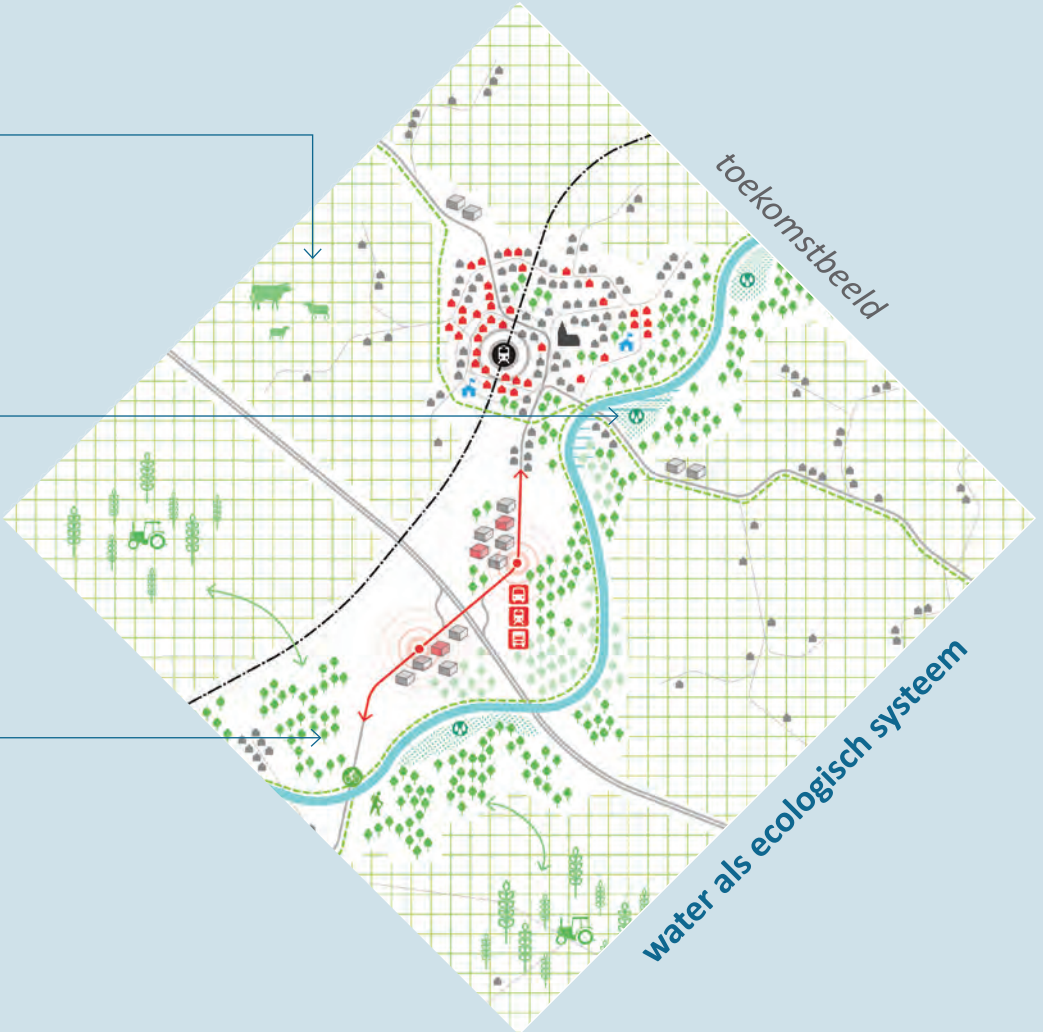

Voorbeeldsituatie 3 - strategieën

VALLEIGEBIED
karakteristieken van het landschap
bepalen mee de ruimtelijke planning

- ◆ Nabijheid en bereikbaarheid (p.64)
- ◆ Meervoudig ruimtegebruik en intensivering van de ruimte (p.72)
- ◆ Ecosysteemdiensten versterken (p.80)
- ◆ Maatschappelijke betaalbaarheid (p.88)

- ◆ Projecten zoeken een goed evenwicht tussen de ruimtelijke en maatschappelijke meerwaarde op korte en op lange termijn. Onder lange termijn worden terugkerende kosten voor onderhoud en exploitatie verstaan, alsook de kosten voor hergebruik en omkeerbaar ruimtegebruik.
- ◆ Projecten zoeken eveneens een correct sociaal evenwicht tussen de lusten en lasten die ze met zich meebrengen en verdelen deze rechtvaardig.

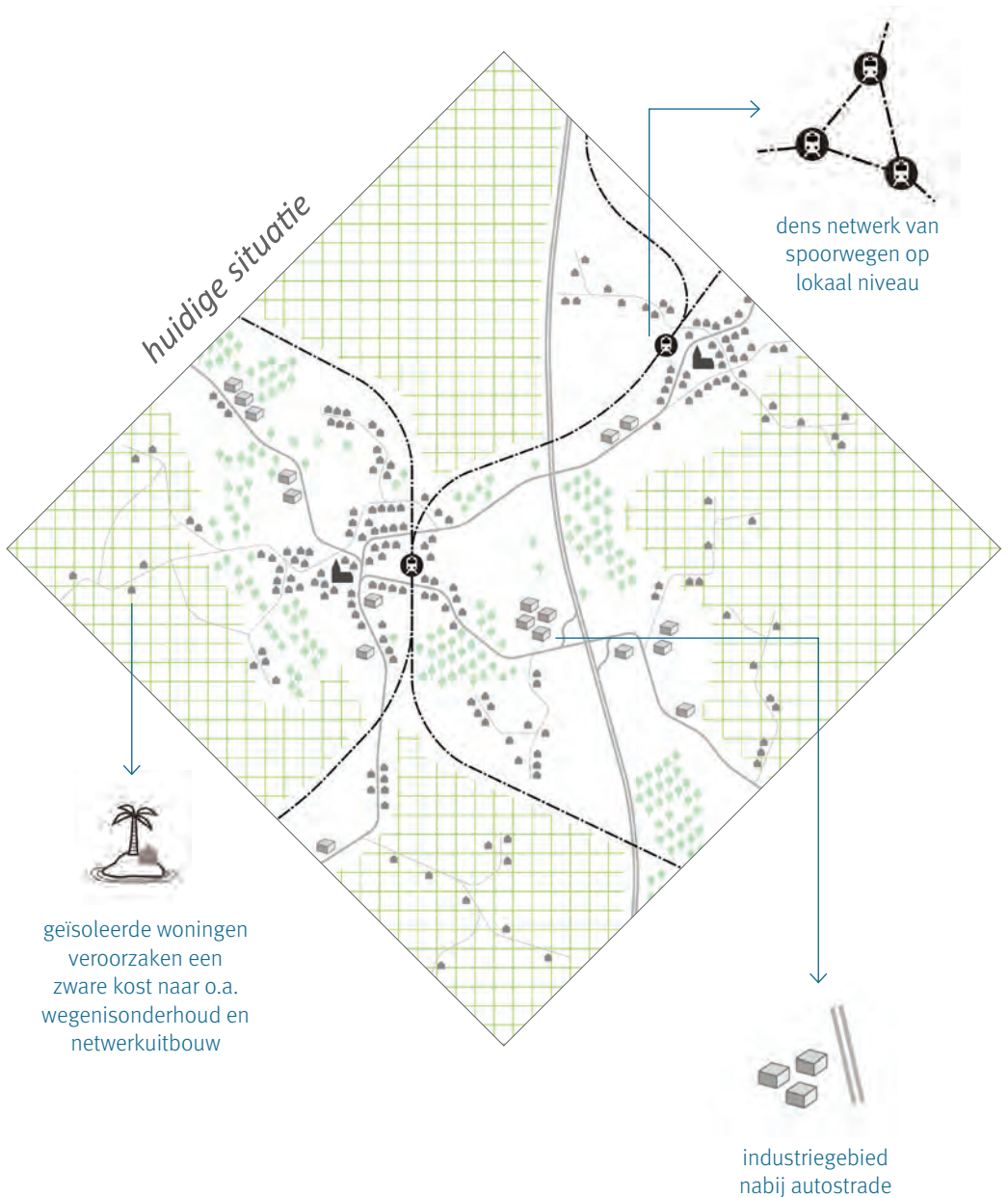
Met dit vierde en laatste principe onderstreept de Provincie het belang om ruimtelijke ontwikkelingen te evalueren op economische, ecologische en sociale draagkracht. Deze drie dimensies worden samengevat onder de noemer ‘maatschappelijke betaalbaarheid’. De ecologisch-maatschappelijke draagkracht wordt ingevuld door het voorgaande principe ‘ecosysteemdiensten versterken’.

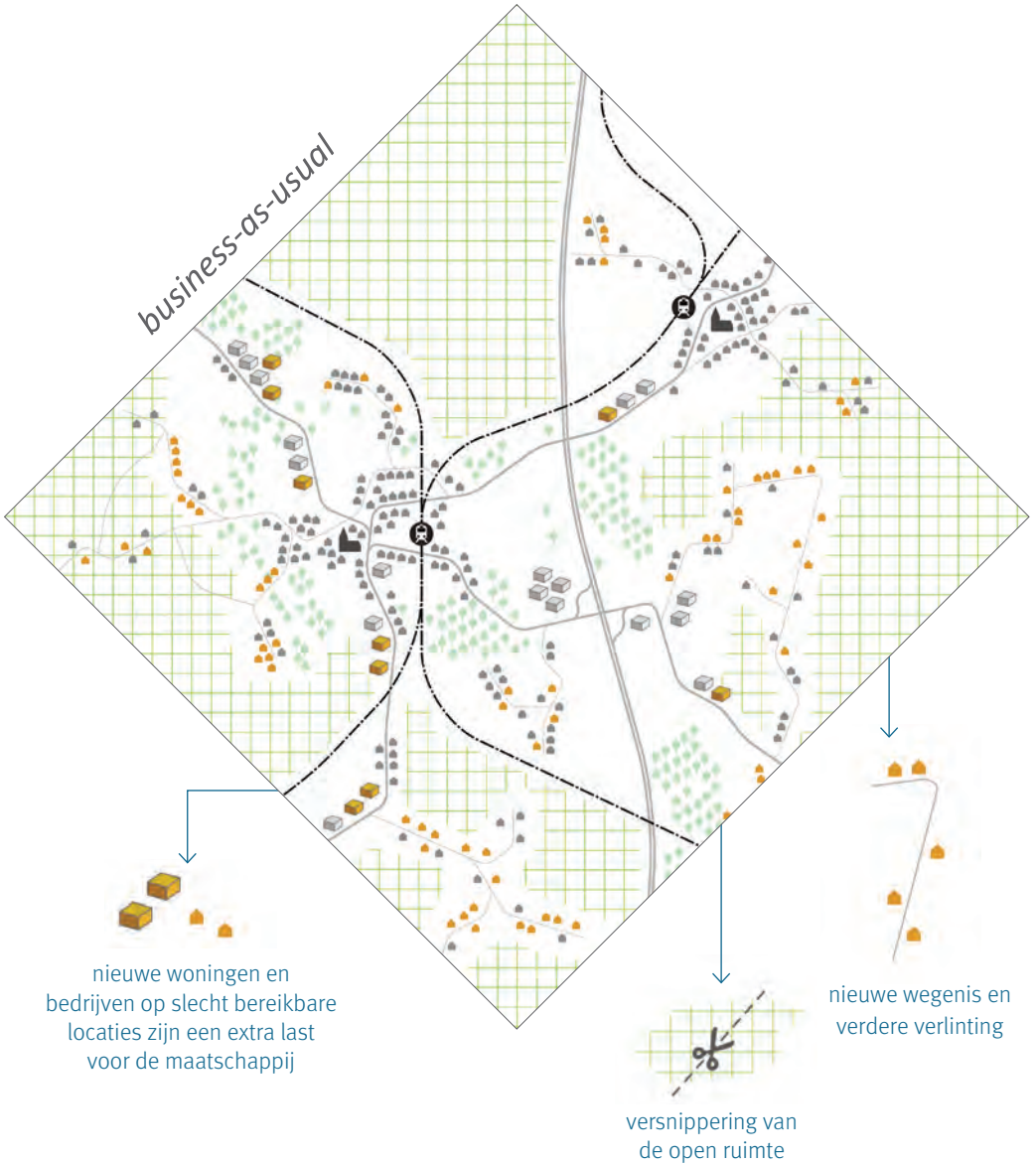
Maatschappelijke betaalbaarheid staat voor een goede balans tussen de ruimtelijke en maatschappelijke meerwaarde en de kosten die een ruimtelijke ontwikkeling op korte dan wel op lange termijn met zich meebrengt. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met de eenmalige of investeringskosten en de terugkerende kosten zoals voor onderhoud en exploitatie. Ook de mogelijkheden en kosten voor hergebruik of omkeerbaar ruimtegebruik wanneer de ontwikkeling afgeschreven

is, zijn hier aan de orde. Ruimtelijke ontwikkelingen met een onevenwichtige balans, zijn onafgewerkt of onwenselijk.

De maatschappelijke betaalbaarheid van een project gaat ook over het ‘bereik’ ervan, ofwel de sociale draagkracht. Komt het project een brede groep van actoren ten goede? Sociale draagkracht staat voor een rechtvaardige verdeling van de lusten en lasten die een ontwikkeling met zich meebrengt en de onwenselijkheid van een ruimtelijke ontwikkeling die investeringen in de belangen van een kleine partij laat bekostigen door de hele samenleving. Sociale draagkracht heeft ook een maatschappelijke betekenis die rechtstreeks gekoppeld is aan de sociale kernwaarden. Ruimtelijke ontwikkelingen hebben namelijk de potentie om mensen en bevolkingsgroepen te versterken en te verbinden, en moeten die kaart dan ook maximaal trekken.

Voorbeeldsituatie 4 - dens spoorwegnetwerk

voorbeeldsituatie 4 - strategieën

geïsoleerde woning is passief
recuperatie regenwater
opwekking eigen energie

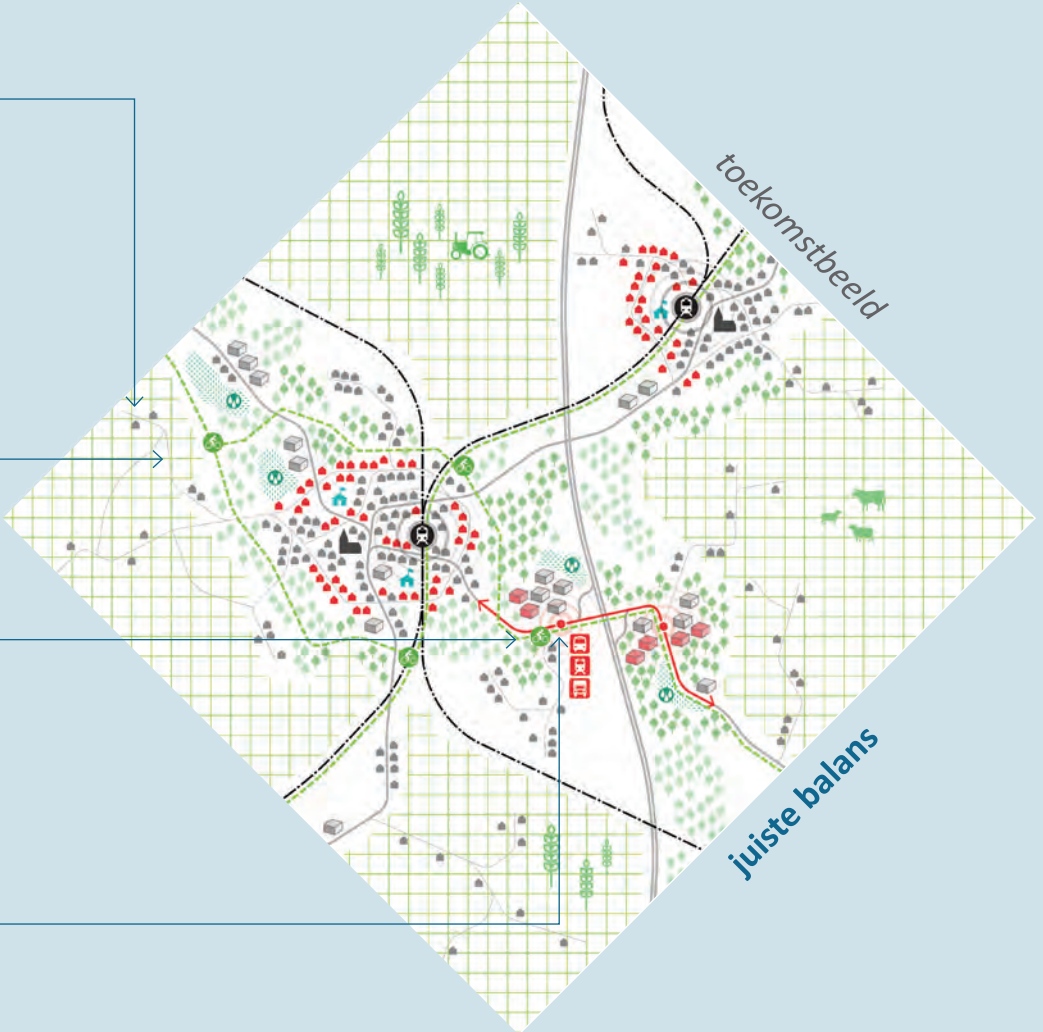
overbodige wegenis
afbouwen om onnuttige
onderhoudskosten te vermijden

veilige fietsroutes tussen
wonen en werken

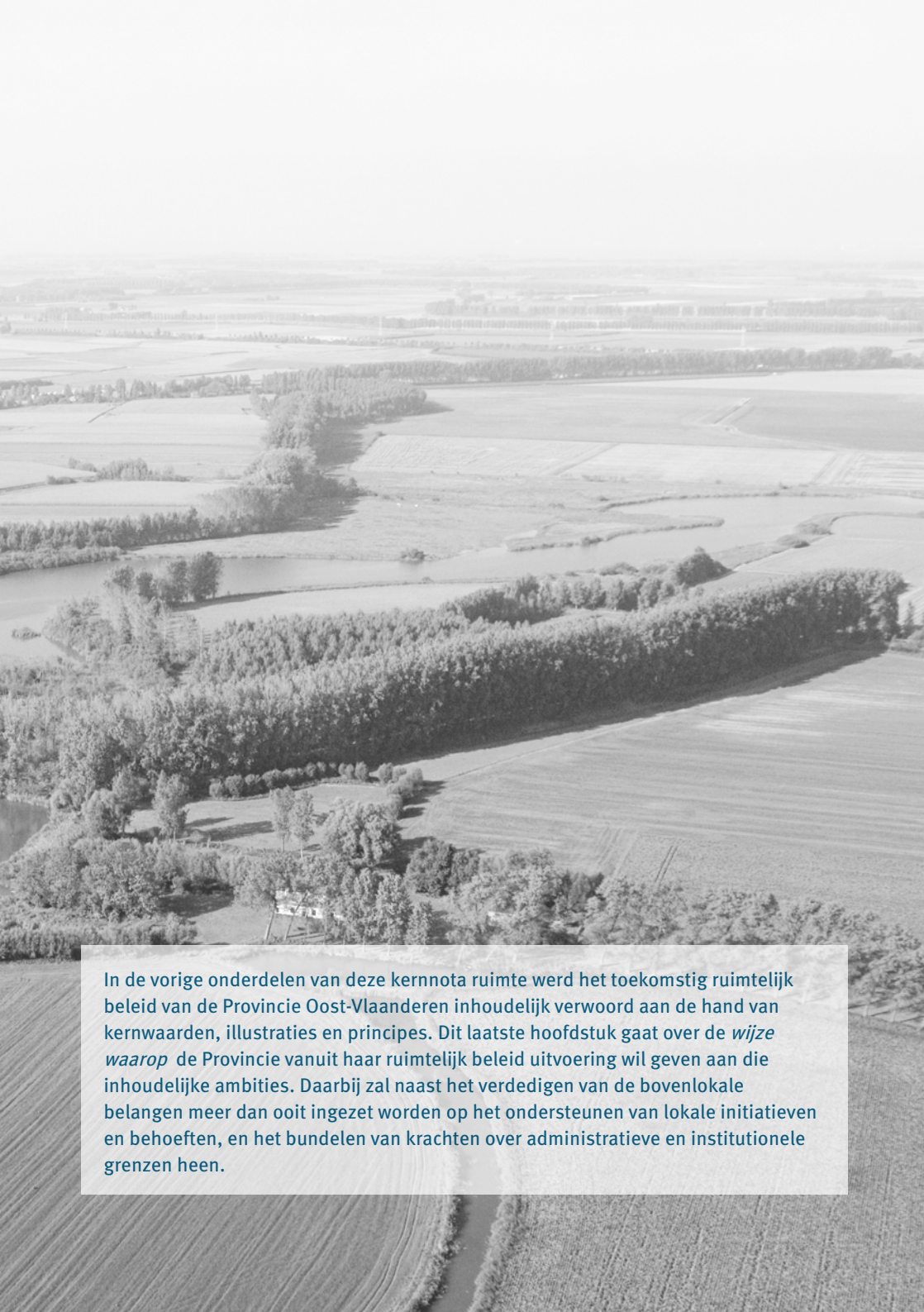
industriegebieden
op goed bereikbare
locaties inbreiden

- ◆ Nabijheid en bereikbaarheid (p.64)
- ◆ Meervoudig ruimtegebruik en intensivering van de ruimte (p.72)
- ◆ Ecosysteemdiensten versterken (p.80)
- ◆ Maatschappelijke betaalbaarheid (p.88)

An aerial photograph of a rural landscape featuring a winding river, fields, and a forest. A large, semi-transparent red pentagon is overlaid on the center of the image. Inside the pentagon, the number '5' and the word 'Werkvelden' are written in white, bold, serif font.

5 Werkvelden

In de vorige onderdelen van deze kernnota ruimte werd het toekomstig ruimtelijk beleid van de Provincie Oost-Vlaanderen inhoudelijk verwoord aan de hand van kernwaarden, illustraties en principes. Dit laatste hoofdstuk gaat over de *wijze waarop* de Provincie vanuit haar ruimtelijk beleid uitvoering wil geven aan die inhoudelijke ambities. Daarbij zal naast het verdedigen van de bovenlokale belangen meer dan ooit ingezet worden op het ondersteunen van lokale initiatieven en behoeften, en het bundelen van krachten over administratieve en institutionele grenzen heen.

Iedereen heeft ruimte nodig om zich te organiseren. Personen, organisaties en sectoren formuleren allen ruimtelijke wensen, en maken aanspraak op plekken, verbindingen of regio's. Deze ruimtevragen kunnen elkaar versterken, maar zijn soms ook tegenstrijdig. In het verleden heeft het ruimtelijk beleid dit proberen stroomlijnen aan de hand van hiërarchische top-down ruimtelijke ordening pur sang: de sectorale verdeling van de beschikbare ruimte onder alle partijen die er aanspraak op maken. De afgelopen decennia hebben echter duidelijk gemaakt dat de beschikbare ruimte ontoereikend is om alle wensen te vervullen. Bovendien lost deze benadering inhoudelijke tegenstrijdigheden niet op en blijven opportuniteiten voor integratie onbenut.

Vandaag wil de Provincie het over een andere boeg gooien door volop de kaart te trekken van 'ruimtelijke governance'.

Daarbij staat het provinciale beleid niet op zichzelf, maar krijgt het vorm in netwerkverbanden en vanuit de burgers en partners op het terrein. De Provincie zal meer dan ooit inzetten op het uitbouwen van partnerschappen met andere overheden, burgers en ondernemers, organisaties en samenwerkingsverbanden, privaat of publiek, binnen of buiten de provincie. Via deze partnerschappen hebben alle betrokkenen invloed op de beleidsresultaten én op het beleidsproces dat daaraan voorafgaat. Ze ‘participeren’ in de provinciale ruimtelijke beleidsvoering; ze ‘maken’ mee het beleid (co-creatie). De acht kernwaarden zullen pas ten volle ruimtelijk ingevuld worden door maximaal samen te werken. Met het opnemen van het werkveld ‘ruimtelijke governance’ drukt de Provincie de wens uit om van participatie een automatisme te maken.

De kernwaarden worden niet zomaar werkelijkheid. Daarvoor is nood aan een gedragen transitieproces waarin uitdagingen worden benoemd, collectieve doelstellingen worden onderschreven, en plannen worden gesmeed over het traject daarnaartoe. Met dit tweede werkveld beklemtoont de Provincie de nood aan een transitiebenadering voor de aanpak van de uitdagingen en de realisatie van de kernwaarden.

Sensibilisering is een eerste onderdeel van transitiemanagement. Collectieve probleemstellingen en uitdagingen moeten op de agenda van alle relevante partijen opduiken. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de Provincie om enerzijds het gevoel van hoogdringendheid te creëren (mindset) en anderzijds opportuniteiten voor potentiële partners te duiden. Voorbeelden zijn klimaatverandering of lokale energieclusters. De Provincie zal alle thema's en uitdagingen die in deze kernnota ruimte werden opgenomen alvast breed uitdragen. Daarnaast staat ze open voor signalen die door andere partners worden beklemtoond.

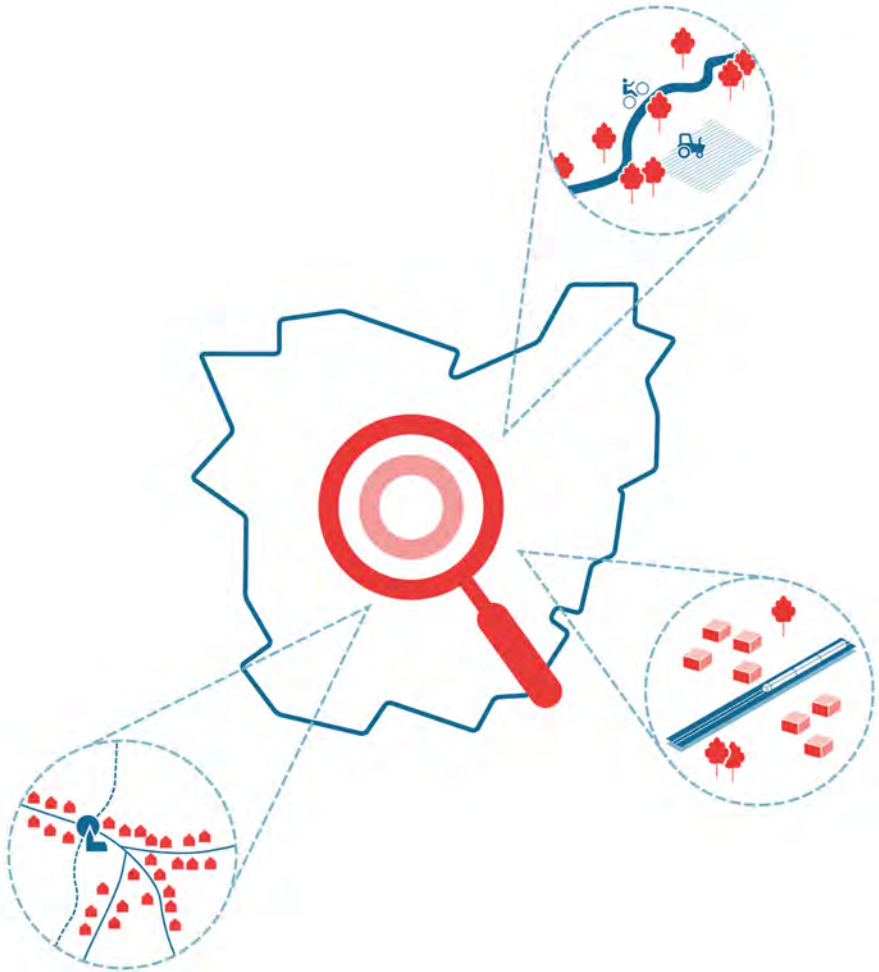
Er is nood aan een partij die alles op gang trekt. Het gevoel van hoogdringendheid en ruimte voor opportuniteiten moet bij alle partijen omgezet worden in de ambitie om daadwerkelijk aan de slag

te gaan – samen én tegelijk vanuit de eigen expertise en mogelijkheden. Het ruimtelijk beleid kan vaak een geschikt platform voor samenwerking bieden. De Provincie heeft een rol om samenwerkingsverbanden op gang te trekken, om de juiste partners samen aan tafel te krijgen, en om samen oplossingsrichtingen te bedenken en deze vervolgens ook uit te testen aan de hand van experimenten.

Experimenteren resulteert in waardevolle kennis en ervaring. Om deze te bewaren en te kunnen uitdragen, wil de Provincie actief inzetten op monitoring en evaluatie. Daarbij wordt naar antwoorden gezocht op vragen als: hoe zijn bepaalde samenwerkingen verlopen? Wat kan geleerd worden uit de resultaten van bepaalde experimenten? En dit wetende, hoe kan het bestaande beleid bijgestuurd worden conform de verworven inzichten?

Transitiemanagement is vanzelfsprekend een lang leerproces, zowel voor de Provincie als voor alle betrokken partijen. Om de juiste oplossingen te vinden die aansluiten bij de kernwaarden en principes is de transitieaanpak echter onontbeerlijk. De rol van de Provincie zal daarbij steeds vaker coördinerend, stimulerend en faciliterend van aard zijn.

In het verleden heeft de Provincie Oost-Vlaanderen veel aandacht besteed aan generiek beleid voor het volledige grondgebied. De beleidskaders die hier uit voortkomen zijn vaak thematisch en geven samen een totaalbeeld: wonen, economie, landbouw, natuur... Deze aanpak behoudt zijn plaats in de ruimtelijke beleidsvoering tot 2050.

Daarnaast is er nood aan een gebiedsgerichte benadering. Daarbij wordt een aantal gebieden geselecteerd waarin de Provincie hefboomen wil creëren om lokale ‘families van opgaven’ aan te pakken. Deze families van opgaven (probleemstelling, doelstellingen en het beleidstraject) worden samen met lokale partners opgesteld (co-creatie).

Het resultaat hoeft geen totaalbeeld voor de ganse provincie te geven zoals dat gebeurt in de generieke aanpak. De essentie van de gebiedsgerichte benadering is dat lokale en regionale opportuniteiten benut worden op de plaats waar ze zich voordoen, en waar de Provincie voor de nodige impulsen kan zorgen.

Zowel een generieke als gebiedsgerichte beleidsaanpak zijn cruciaal. Dit werkveld beklemtoont de extra inspanningen die de Provincie wil leveren op het vlak van de gebiedsgerichte benadering voor de realisatie van de geformuleerde waarden en principes.

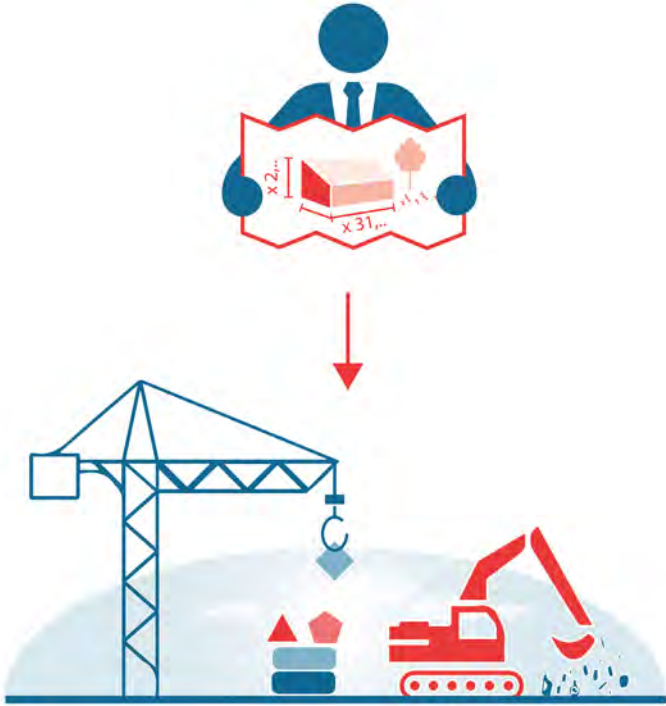

Om de ruimtelijke kernwaarden op het terrein te realiseren, zijn ook sterke middelen of tools vereist. Denk aan de juiste types plannen, methodes om grond te ruilen, of om schade en meerwaarde te vergoeden. De instrumenten en hefboomen die vandaag bestaan hebben hun sterktes en gebreken. De Provincie heeft hierover heel wat ervaring opgedaan, en zal door in te zetten op monitoring en evaluatie deze kennis verder aanvullen. Hier en daar zullen ook ontbrekende zaken in de instrumentenkoffer aan het licht komen. Het zal vaak niet de bevoegdheid zijn van de Provincie Oost-Vlaanderen om het instrumentarium bij te sturen of uit te breiden, maar de Provincie wil dit wel kunnen agenderen op het geschikte beleidsniveau. Ze zal de ontwikkeling van alternatieven actief ondersteunen.

Zo stelt er zich een grote uitdaging op het vlak van verhandelbare ontwikkelingsrechten. Ongeveer 40 jaar geleden werd de provincie gebiedsdekkend ingekleurd met bestemmingen zoals wonen, landbouw en bedrijvigheid. Vandaag stoken lang niet al deze bestemmingen met de beleidsvisie uit deze kernnota. De ontwikkelingsrechten en financiële waarde die hieraan gekoppeld zijn, kunnen echter niet zomaar worden geschrapt. Het instrumentarium om deze ontwikkelingsrechten te verplaatsen naar plekken die wél geschikt zijn, is op vandaag ontoereikend. Ook voor verevening en compensaties voor het veranderen of schrappen van bestemmingen bestaat geen geschikt instrumentarium. De Provincie zal maximaal ondersteuning geven in de zoektocht naar een mechanisme dat de financiële, economische, ecologische en sociale kosten en baten van een bestemming, project of ruimtelijke beslissing integreert.

Om de Oost-Vlaming te overtuigen van de nood en het belang van deze kernnota, is het noodzakelijk de daadkracht ervan te illustreren. En dat kan alleen maar door realisatiegericht te werken. De geloofwaardigheid van het ruimtelijk project dat de Provincie in Oost-Vlaanderen wil neerzetten, staat of valt dus met het tot uitvoering brengen van deze visie. Dit betekent dat de plannen die we vandaag maken, morgen tot zichtbare veranderingen moeten leiden op het terrein.

Realisatiegericht werken tracht de opportuniteiten die er zijn te benutten. De Provincie zal niet passief wachten tot alle geesten rijp zijn om ze te benutten, maar zal betrokkenen actief op deze opportuniteiten wijzen. Door gedurende volledige processen samen te werken met de ontwikkelaars en uitvoerende overheidsdiensten, zal de Provincie toezien op het tot uitvoering brengen van de waarden uit deze kernnota ruimte. Ook icoonprojecten of experimenten waarin naar nieuwe oplossingen gezocht wordt om ruimtelijke uitdagingen op te lossen, worden actief ondersteund. Hoe klein de impact van icoonprojecten op zich ook mag zijn, ze kunnen het resultaat van een alternatieve benaderingswijze illustreren en zo een positieve evolutie op gang brengen.

Copyrights

Al het beeldmateriaal is copyright van Atelier Romain – BUUR, met uitzondering van de beelden die hieronder expliciet vermeld worden.

p17, 23, 29, 35, 41, 47, 53, 59 – bron van de foto's: beeldenbank Toerisme Oost-Vlaanderen en Shutterstock. De fotomontages zijn opgemaakt door Atelier Romain – BUUR.

p14-15 – Schelde Oudenaarde - copyright Henderyckx

p29 – bron elektrische auto: Artens / Shutterstock.com, bron fietser met helm: Michaelpuche / Shutterstock.com, bron bakfiets: Marco Aprile / Shutterstock.com, bron koppel op fiets: Marco Saroldi / Shutterstock.com

p59 – bron als basis voor de montage: copyright Lab van Troje, www.leefstraat.be

p62-63 – Kieldrecht polder - copyright Henderyckx

p96-97 – Assenede - copyright Henderyckx

Inhoudstafel

Voorwoord p3
 Leeswijzer p5
 Uitdagingen p6-13

8 Waarden en illustraties

waarde 1 - gezondheid en veiligheid p16
 waarde 2 - kwaliteit en comfort p22
 waarde 3 - klimaatgezond p28
 waarde 4 - identiteit en authenticiteit p34
 waarde 5 - autonomie en robuustheid p40
 waarde 6 - welvaart p46
 waarde 7 - rechtvaardigheid p52
 waarde 8 - sociale cohesie en inclusie p58
 illustratie - veilige fietssnelwegen p20
 illustratie - knooppunten p26
 illustratie - energielandschap p32
 illustratie - landbouw(er) als maatschappelijke actor p38
 illustratie - ruimte voor water en groen p44
 illustratie - multimodale logistiek p50
 illustratie - innovatieve strategieën voor stads- en wijkvernieuwing p56

4 Ruimtelijke principes

principe 1 - nabijheid en bereikbaarheid p64
 principe 2 - meervoudig en intensief ruimtegebruik p72
 principe 3 - ecosysteemdiensten versterken p80
 principe 4 - maatschappelijke betaalbaarheid p88
 voorbeeldsituatie 1 - corridor p68
 voorbeeldsituatie 2 - periferie grootstad p76
 voorbeeldsituatie 3 - valleigebied p84
 voorbeeldsituatie 4 - dens spoorwegnetwerk p92

5 Werkvelden

werkveld 1 - ruimtelijke governance p98
 werkveld 2 - sensibilisering en transitie management p102
 werkveld 3 - sterkere gebiedsgerichte benadering p106
 werkveld 4 - instrumenten en hefboomen p110
 werkveld 5 - realisatiegericht aan de slag p114

Uitgave

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen
Dienst Ruimtelijke Planning
W. Wilsonplein 2 – 9000 Gent

Bevoegde beleidsverantwoordelijke

Geert Versnick

V.U.

Albert De Smet, provinciegriffier

Coördinatie, eindredactie, fotografie & lay-out

t.v. Atelier Romain - BUUR

Brecht Vandekerckhove
Jan Hamerlinck
Céline Wellens
Diego Luna Quintanilla
Hans Vandermaelen

Provincie Oost-Vlaanderen - dienst Ruimtelijke Planning

Mark Cromheecke
Reinout Debergh
Hilde Vanfleteren
Davina De Palmenaer

Druk

Drukkerij De Maertelaere

Publicatie

December 2016

Depotnummer

D/2016/5139/12

